

Defensor Patriae

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti 1/2017

- 3 Pääkirjoitus**
Päätoimittaja Marko Kivelä
- 4 Näkymiä**
Rehtori, kenraalimajuri Ilkka Korkiamäki
- 6 Kun yllätys ei yllätä**
Aki Aunala & Lauri Säaskilahti
- 14 Vararehtorin monet kuviot**
Jenna-Julie Korkeamäki
- 22 Monimuotoisuutta JOO-opiskelusta**
Jenna-Julie Korkeamäki
- 28 Lyhyesti**
- 30 Talvikauden väittelijät**
Lauri Säaskilahti & Jenna-Julie Korkeamäki
- 36 Tutkimus opetuksen perustana**
Jenna-Julie Korkeamäki & Aki Aunala
- 44 Mannerheim historian lehdillä**
Antti Kalliola
- 48 Tuumauksesta toimintakykyyn**
Juha Mäkinen
- 50 Uudistuva museo**
Lauri Haavisto
- 54 Perinnepalsta**

DEFENSOR PATRIAE

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti
1/2017

TOIMITUSNEUVOSTO

Päätoimittaja, everstiluutnantti
Marko Kivelä0299 530700

Toimituspäällikkö
Aki Aunala0299 530119

Kirjastonhoitaja
Antti Kalliola

Varusmiestoimittaja
Jenna-Julie Korkeamäki

Suunnittelija
Lauri Haavisto

Perinneyhdistys
Katja Jokinen

Taitto
Johanna Ahola

Kannen kuva
Aki Aunala

Kansikuvassa
Constantem Decorat Honor 2016

Takakannen ilmoitus
SST

Painopaikka
Juvenes Print 2017

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
maanpuolustuskorkeakoulu@mil.fi

ISSN-L 1798-162X
ISSN 1798-162X

mpkkfi

@mpkkfi

@Maanpuolustuskorkeakoulu

Toiminnantäyteinen kevät

Tätä kirjoittaessani Maanpuolustuskorkeakoulun vuosi 2017 on kiertynyt jo loppukevään kiihdytysvaiheeseen. Valintakokeet 104. kadettikurssille ja 87. merikadettikurssille ovat käynnistyneet toiveikkaiden hakijoiden täyttäessä Pääauditorion ja urheilukentän.

Opiskelu eri kursseilla on jatkunut kiivaana. Kadettikurssin tähtäin on kesäkuussa Syndalenin ampuma-alueella pidettävässä ampumaharjoituksessa. Yleisesikuntaupseeri-, esiupseeri- ja sotatieteiden maisterikurssit huipentuvat Esikunta- ja johtamisharjoitukseen. Nämä harjoitukset ovat keskeisiä opetusprosessimme oppimistapahtumia.

Kevään tapahtumat eivät tietenkään rajoitu vain opetukseen, vaan myös tutkimusprosessissa tapahtuu koko ajan. Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori vahvisti korkeakoulun historian ensimmäisen tutkimusstrategian tänä keväänä. Strategia määrittää suuntaviivat tutkimuksen kehittämiseksi aina vuoteen 2026 asti. Puolustushallinnon toimenpitein Maanpuolustuskorkeakouluun on luotu nyt mahdollisuus nimittää apulaisprofessoreita ja apulaissotilasprofessoreita.

Tämä mahdollistaa tutkijakoulutetuille soveltuvan urapolun kohti professuureja.

Sotatieteiden tohtoriohjelmasta on kuluvaan keväänä väitellyt kolme opiskelijaa, ja Maanpuolustuskorkeakoulun ensimmäinen ulkopuolisella rahoituksella toteutettu professuuri eteni virantäytösvaiheeseen. Helsingin yliopiston ja Maanpuolustuskorkeakoulun ensimmäiseksi Venäjän turvallisuuspolitiikan apulaisprofessoriksi nimitettiin YTT **Katri Pynnöniemi**.

Laki Maanpuolustuskorkeakoulusta velvoittaa ulkopuoliseen toiminnan ja laatujärjestelmän arviointiin. Viime vuotta vahvasti säilyttänyt korkeakoulun auditointi saatiin päätökseen 13. maaliskuuta 2017. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toteuttaman auditoinnin myötä Korkeakoulujen arviointijaosto päätti myöntää Maanpuolustuskorkeakoululle laatuleiman, joka on voimassa seuraavat kuusi vuotta.

Maanpuolustuskorkeakoulun avajaisia vietettiin 14. tammikuuta 1993. Tasavallan presidentti **Mauno Koivisto** puolisoineen kunnioittivat tilaisuutta läsnäolollaan. Valmistuin itse 77. kadettikurssilta elokuussa 1993 edustaen viimeistä kadettikurssia, jonka hän puolustusvoimien ylipäällikkönä nimitti luutnantin virkaan. Kättely ja esittäytyminen Presidentinlinnan Valtiosalissa ylipäällikölle ja sotaveteraanille oli vaikuttava kokemus jopa siinä määrin, että seuraavana kätelemään tullut pituudeltaan lyhyempi puolustusministeri oli jäädä minulta vastanimitetystä huomaamatta.

Myöhemmin työtehtävissäni minulla oli etuoikeus tutustua presidenttiin ja rouva Koivistoon sekä saada jo korkeaan ikään ehtineeltä valtiomieheltä historiaan ja maailmankatsomukseen liittyviä ajattelun kultajyviä. Eri yhteyksissä tuli selkeästi esiin hänen kiinnostuksensa Puolustusvoimiin, niiden toimintaan ja kehittämistyöhön. Maanpuolustuskorkeakoulu kunnioittaa aiemman Puolustusvoimien ylipäällikön, presidentti Koiviston muistoa.

Toivotan lukijoillemme rauhallista, rentouttavaa ja lämmintä kesää.

Päätoimittaja
Everstiluutnantti **Marko Kivelä**

Elämää Karvin jälkeen

Maanpuolustuskorkeakoulu sai Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) toteuttamassa auditoinnissa laatuleiman, joka on voimassa kuusi vuotta 13. maaliskuuta 2017 alkaen. Helppo päivämäärä muistaa, onhan se talvisodan päättymispäivä.

Auditointiryhmän puheenjohtaja, tutkimusjohtaja **Mikko Luoma** totesi muun muassa: ”Maanpuolustuskorkeakoulun laatuksittuuri voi perustellusti kuvata vahvaksi ja omaleimaiseksi. Maanpuolustuskorkeakoulun laatuksittuurin myönteisimpinä piirteinä voidaan pitää koko korkeakouluuyhteisön hyvää tietoisuutta toiminnan tavoitteista ja vahvaa sitoutumista laadun tekemiseen sekä korkeakoulun arvomaailmaan ja perustehtävään.”

Maanpuolustuskorkeakoulumme sai auditoinnissa lukuisan määrän mainintoja vahvuuksista ja myös hyviä kehittämiskohteita. Näiden luettelemiseen tämän palstan merkkinäärä ei riitä, joten kehoitankin kaikkia lukemaan varsinaisen auditointiraportin kannesta kanteen.

Mutta vastasiko auditoinnista saatu hyöty siihen laitettuihin panoksiin? Kiistämättä on selvää, että auditointi valmisteluineen oli melkoinen urakka, johon uhrattiin paljon työaika. Varsinkin päävalmistelijat joutuivat koville. Kuitenkin kokonaisuutena näen saadut hyödyt suurempina. Dokumentaatiomme käytiin prosessin aikana perusteellisesti läpi ja laitettiin kuntoon. Itsearviointi tuotti varsinkin uudelle johdolle arvokasta tietoa eri prosessien yksityiskohdista, ja monia toimintoja eri tulosyksiköiden välillä pystyttiin yhdenmukaistamaan. Saimmehan tietysti myös uusia ideoita toimintamme kehittämiseen. Li-

säksi on todettava, että mikä muukaan tapa paremmin toteuttaisi lakiin kirjatun vaatimuksen ulkopuolisesta arvioinnistamme.

Auditointiraporttia on nyt luettu ja käsitelty muun muassa johtoryhmämme seminaarissa. Kehittämistoimenpiteitä käynnistetään jo tämän vuoden aikana, mutta samalla katsotaan pitkäjänteisesti eteenpäin. Mitään mullistavaa uudistusta ei auditointiraportin perusteella tarvitse aloittaa. Toimintamme kehittämiseen vaikuttavat toki muutkin asiat kuin pelkkä auditointiraportti. Esimerkiksi juuri hyväksytyn tutkimusstrategian jalkauttaminen on aloitettava, ja myös Pääesikunnan uusitut normit upseerikoulutuksesta ohjaavat kehittämistämme.

Yksi huomioitava elementti on tulevien auditointien uusi arviointimalli, joka Karvin mukaan korostaa osaamispohjaista tavoitteen asettelua, opiskelijakeskeisyyttä, kannustaa kokeiluihin ja katsoo tulevaisuuteen. Uudessa mallissa otetaan käyttöön myös korkeakoulujen välinen vertaisoppiminen, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että valitsemme kohteeksi ja kumppaniksi toisen korkeakoulun, jonka kanssa toteutamme vertaisoppimista. Aika näyttää, miten tämä käytännössä toteutetaan.

Elämä siis jatkuu auditoinnin jälkeenkin. Vierivä kivi ei sammaloidu, joten jatkamme jatkuvan parantamisen tiellä.

Hyvää ja rentouttavaa kesää kaikille!

Rehtori

Kenraalimajuri **Ilkka Korkiamäki**

KUVA: Santeri Rahikka

Kun yllätys ei yllätä

Johtaminen tilanteissa, joita kukaan ei osannut odottaa

TEKSTI: Aki Aunala & Lauri Sääskilahti KUVAT: J. Halonen, N. Kaverinen & RVL

– Kun Estonia upposi vuonna 1994, olin kadettina Suomenlinnassa ja sain kesken suihkureissun kuulla onnettomuudesta. Toimittaja Lauri Karhuvaara oli kalmankalpeana kadettimessin televisiossa. Aluksi en ollut uskoa sitä. Vaikka Estonia kuulosi tyypilliseltä onnettomuudelta laivan uppoamiseen liittyvät peruslainalaisuudet huomioiden, oli uppoamisen nopeus suuri yllätys, sotatieteiden tohtori, kommodori Tom Hanén kertoo tutkimusteesiensä rakentumisesta.

Merivartioston suuronnettomuussuunnitelmat perustuivat evakuointiin. Uppoamiseen menee normaalisti aikaa, joten yleensä ehditään evakuoida. Mutta Estonia upposi erittäin nopeasti, mikä oli kaikille aikamoinen šokki. Estonia oli niin sanottu ”musta joutsen”: äärimmäisen epätodennäköinen suurten vaikutusten tapahtuma, joka aiheuttaa paljon myöhempiä vaikutuksia.

Turman jälkeen päivitettiin maailmanlaajuisestikin paljon säännöksiä ja ohjeita. Siitä opittiin, ja Suomen meripelastusjärjestelmääkin uudistettiin. Estonian jälkeen merivartiostoissa ryhdyttiin varautumaan yllätyksiin: johtokeskuksissa on aina varattu tiloja ja viestiyhteyksiä vielä tuntemattomille yhteistyökumppaneille, koska ei voi tietää, keitä kaikkia yllätys kos-

kee. Merivartioston laivat ovat monitoimisia, eikä ole sellaista henkilöstöryhmää tai kalustoa, jota ei voitaisi nopeasti siirtää paikasta toiseen. Johtamisessa huomioidaan, ettei koskaan voi tietää mitä voi tapahtua.

– Toki suurin osa meidän tehtävistämme on hyvin ennakoitavia. Suomessa on noin 2 000 meripelastustehtävää vuodessa, ja valtaosa niistä on ennakoitavia ja samanlaisia vuodesta toiseen, Hanén korostaa.

Estonian kaltainen katastrofi vaanii kuitenkin säännönmukaisuuksien takana. Vaikka vastaava tapahtuma on hyvin epätodennäköinen, se voi silti sattua. 2000-luvulla tästä on saatu oppitunteja tiheällä tahdilla: Aasian tsunami, WTC-tornien romahdus, lintuinfluenssan yllättävä leviäminen, Krimin valtaus tai vaikkapa Islannin

”

Voiton kaavassa on käänteisesti myös tappion kaava.

Eyjaflallajökull-tulivuoren syöksemä tuhkapilvi, jota ei ennakoitu, vaikka purkaus tiedettiin. Ja kotimaisiakin löytyy: Myyrmannin pommi-isku, Nokian vesikriisi, Jokelan koulusurma ja niin edelleen.

Samaan aikaan on eletty erittäin voimakasta ennakoimisen aikakautta. Riskianalyysit ja turvallisuusennakointi ovat olleet valokeilassa 1990-luvulta lähtien. Nykyisin jokainen organisaatio tekee riskianalyysijä, ja ennakoiminen on viranomaistoiminnan sisäänrakennettu johtosääntö, mutta siitä huolimatta yllätyksiä tulee tasaisin väliajoin.

Kompleksinen yllätys

Mitä yllätys merkitsee johtamiselle? Yllätys tuo aina mukanaan paljon sekaannusta, mikä vaikuttaa johtamiseen. Kun jokin asia tapahtuu ohi omien suunnitelmien, niin johtajalle tulee hetki, jolloin joutuu pohtimaan mitä tapahtuu, mikä tämän merkitys on, kenelle kaikille tämä kuuluu, miten nyt täytyy järjestää esimerkiksi viestiliikenne ja minne kaikkialle pitää välittää tietoa.

Yllätyksen luomasta tilasta tulee helposti kompleksinen tilanne, sillä samaan aikaan lehdistö soittaa ja kaikki odottavat tietoa. Tämä vaikea tilanne tulkitaan monesti viivyttelyksi, mikä johtuu siitä, että viranomaiset yrittävät hahmottaa, mitä on tapahtunut ja ennen kaikkea, mikä tapahtuneen merkitys on.

– Esimerkiksi Aasian tsunamin tapauksessa vuonna 2004 syntyi runsaasti syytöksiä hitaudesta ja liiasta byrokratiasta. Mielestäni se johtui paljolti siitä, että tietoa oli sirpaleisesti saatavilla ja tilannekuva ei yhdistynyt mihinkään. Toisilla oli paljon tietoa, toisilla ei yhtään. Kaikki odottivat sitä mitä seuraavaksi tapahtuu. Uudenlaisessa tilanteessa tiedon kerääminen ja asian selventäminen ottaa oman aikansa, eikä voida objektiivisesti määrittää, kuinka kauan se saa kestää.

”Yksilön kognitio ei selviä kompleksisuudesta.

Kun sama yllättävä tilanne tapahtuu toisen kerran vastaavissa olosuhteissa, niin kaikki menee jouhevasti. Tsunamia seuranneena pääsiäisenä tapahtui uusi, voimakas maanjäristys. Silloin valmiuspäällikkökokous kokoontui heti, tiedot välittyivät oikein ja kaikki olivat valmiina johtamaan. Samanlainen kehitys tapahtui myös Jokelan ja Kauhajoen koulusurmien kohdalla. Toinen kerta on johtamisen näkökulmasta aina erilainen kuin ensimmäinen. ”Mustat joutsenet” voivat toimia siis siltana johtamisen kehittämiseksi. Ei jos, vaan kun se yllätyksen hetki tulee, mitä johtajalla pitäisi tulla ensimmäisenä mieleen, miten asiassa tulisi edetä ja mitä asioita tulisi huomioida?

Itse Aasian tsunami on vain yksi yllätys muiden joukossa. Jo kiinalaiset kauan ennen ajanlaskumme alkua puhuivat yllätyksestä voiton kaavana. Sotahistoriassa yllätys tulee hyvin esille: Troijan myyttinen puuhevonen ja Pearl Harborin hyökkäys, joka yllätti amerikkalaiset täysin, tai Saksan salamasota. Uusimpana Krimin val-

taus, niin kutsutut vihreät miehet.

– Kun puhutaan operaatiotaidosta, niin harvoin ajatellaan sitä toista puolta. Voiton kaavassa on käänteisesti myös tappion kaava: tulla yllätetyksi. Silloin pitäisi toimia jotenkin, mutta miten?

Kommodori Hanén käytti väitöstutkimukseensa *Yllätyksen edessä* (2017) kompleksisuusteoreettista viitekehystä, mikä auttoi jäsentämään tutkimuskohdetta. Kompleksisuuden kautta pystytään havainnoimaan ja analysoimaan toisiinsa kietoutuneita muuttujia ja muuttuvaa tilannetta. Kompleksisuus itsessään merkitsee sitä, että täydellisesti tilannetta ei voi mallintaa, sillä jos voisi, itse mallikin olisi kompleksinen.

Tsunami käy esimerkistä: tapahtumaan liittyviä ei voi rajata, sillä osallisina oli uhreja, omaisia, viranomaisia, poliitikkoja ja muita ihmisiä ympäri maailman. Olisi täysin mahdoton tehtävä selvittää, mihin kaikkialle tsunami vaikutti ja millä lailla. Tämä on tyypillistä kompleksisuudelle: sitä ei pysty näkemään kokonaisuutena.

Kommodori Tom Hanén.

– Määrittelen kompleksisuuden yhteenkietoutumiseksi, yhteisvaikutukseksi. Eli kun meillä on useampia muuttujia, vaikka ihmisiä, asioita, esineitä, tunteita, mielihaluja tai muita intressejä, niin yleensä tieteellisessä tutkimuksessa tällaisia asioita käsitellään irrallisina jossain pysäytyksessä hetkessä, Hanén kuvailee.

Kompleksisuus on sitä, että kaikki muuttujat muovautuvat yhteen ja niistä emergoituu yhteisvaikutus, joka voi olla yllättävä. Kompleksisuutta pystyy kuvaamaan ”muovailuvahaesimerkillä”. Ehkä sinullakin on lapsena ollut erivärisiä muovailuvahatankoja? Voit ajatella ne muuttujiksi. Kun otat kaikki tangot käteesi ja puristat ne yhteen, ne muovautuvat toisiinsa, eikä niitä enää saa irralleen. Sitä on kompleksisuus: asiat muovautuvat, kietoutuvat yhteen ja muodostavat yhteisvaikutuksen. Monivärinen muovailuvahapaakku ei ole kovin yllättävä, mutta toisenlaisten muuttujien kyseessä ollessa tilanne voi olla eri.

Itsensä komplisointi

Todellisuutemme on kompleksinen. Kompleksisuutta vähennetään eri tavoin, jotta tavoitteellinen toiminta olisi mahdollista. Hyvä esimerkki vähentämisestä on toiminnan organisointi. Toimintasäännöt, lait, asetukset; kaikilla näillä me pyrimme yksinkertaistamaan kompleksisuutta, vähentämään sen vaikutusta meihin. Yhteiskunta on lokeroitu, koska me emme voi ottaa kaikkea yhtä aikaa vastaan, joten eri organisaatiot hoitavat eri tehtäviä. Kyseessä on puskurointi todellisuuden kompleksisuutta vastaan.

Yksilön kognitio ei selviä kompleksisuudesta. Koska kompleksisuus tarkoittaa rajattomuutta, epäselvää kausaalisuutta ja muuttujien yhteisvaikutuksia, ei yksilö kykene hahmottamaan kokonaistilannetta. Sen takia yksi keskeinen päätelmä on, että yksilö tarvitsee ryhmää. Ryhmytymisen, useat näkökulmat mielellään useista eri lokeroista, mahdollistavat eri näkökulmien yhdistämisen, mikä selkeyttää kokonais kuvan muodostamista.

”Kompleksisuuteen on vastattava kompleksisuudella.

– Jos tulee kompleksinen tilanne, kuten mainittu tsunami, niin minä kokisin erittäin vaurioittavaksi sen, että yksi ihminen keskittäisi kaiken päätöksenteon itsellensä. Toisin kuin klassisissa johtamiskäsityksissä, kompleksista tilannetta ei voi yksin nähdä, vaan siihen tarvitaan ryhmätyötä ja yhteistyön alustoja. Yksilön hahmotuskyky ei vain ole riittävä, ja toisaalta vain pieni osa tapahtumista on jonkun yksilön kontrolloitavissa.

Tässä näkökulmassa johtaminen tapahtuu kerroksittain. Järjestys muodostuu lopulta siitä, että alatasoilla tehdään sitä, mihin kyseiset toimijat on koulutettu ja minkä he parhaiten osaavat. He työskentelevät paikallisessa kontekstissa ja kytkeytyvät tuntemiinsa tahoihin, mutta eivät hahmota, että kokonaistilanne on kompleksinen. Kompleksisuus ei näy heille, he tekevät omat hommansa ja asiat etenevät. He tietävät paikallisesti muita toimijoita ja muodostavat tarvittavia yhteistyön kombinaatioita. Kokonaisuus toimii löyhästi kytkeytyneenä, minkä vuoksi järjestys lopulta syntyy.

– Tällaiselle itseorganisoitumisen ajatukselle usein hymistellään: ”joopa joo, johtamista ei tarvita”. Päinvastoin, johtaminen on läsnä ja

sitä todellakin tarvitaan. Mutta kompleksisessa ja laajassa tilanteessa on huomioitava, että johtamisella voidaan myös lamauttaa ja aiheuttaa kaaos keskittämällä päätöksenteko vain itselle, muuttamalla kaikki kytkennät tiukoiksi. Kaikilla jäädään odottamaan johtamista ja laaditaan tilanneselostuksia päätöksenteon tueksi. Tilanne ei ehkä kestä sitä, Hanén toteaa.

Johtaja ei kuitenkaan välttämättä näe kauas alatasoille, keiden kaikkien kanssa siellä voidaan toimia ja mitä soveltamisen mahdollisuuksia siellä on. Johtajuuden ensisijainen tehtävä onkin antaa tilanteelle merkitys ja luoda yhteisiä tavoitteita, joita sitten valutetaan kaikille toimijoille. Tässä kohdin voidaan sanoa kompleksisuusteorian syventävän tehtäväaktiikan teoreettista taustaa.

Johtaminen on säätämistä

On tärkeätä huomioda, että ei ole vain yhtä tapaa johtaa eikä yhtä tapaa organisoida, vaan johtamista täytyy säätää tilanteen mukaiseksi. Tämä on jo vanhempi havainto, niin kutsutun kontingenssiteorian kautta havaittua. Koska tilanteet ovat erilaisia, täytyy olla valmius tehdä toisin kuin on suunniteltu. Sotataidostakin tie-

detään, että kun taistelu alkaa, suunnitelmat vanhenevat.

Maailmassa on paljon mekaanisuutta. Esi-merkiksi murhien tai liikenneonnettomuuksien määrä säilyy vuodesta toiseen suurin piirtein samansuuruisena. Moni asia on laskettavissa, arvioitavissa ja ennakoitavissa. Silti aina työkalumme, ennakoitimme ja erilaiset mallimme eivät toimi, vaan asiat ovat hyvin tilanneriippuvaisia.

– Ihmiset eivät halua uskoa, että johtaminen on lopulta tilanteenmukaista säätämistä. He mielellään käyttäisivät jotakin johtamismallia, jonka joku sanoo soveltuvan kaikkiin tilanteisiin. Silloin pääsisi paljon helpommalla: ei koskaan tarvitsisi huolehtia mistään, koska aina toimittaisiin samalla lailla, Hanén kuvailee.

Myös informaation kulku on tärkeää. Informaatio on ikään kuin bensiini kompleksisessa koneessa, ja jos ruiskutus ei toimi täydellä teholla, niin koko kone tukkeutuu. Tämä nähtiin tsunamissakin: he, jotka olivat paikalla, näkivät mitä tapahtuu. He soittivat sukulaisilleen Suomeen. Suomessa syntyi tilanne, jossa monet omaiset tiesivät mitä tapahtui, mutta viranomaiset vielä eivät. Syntyi epäsuhta, ja informaation huono hallinta lisäsi kompleksisuutta. Omaisten

tuska ja hätä kasvoi suureksi, ja he alkoivat arvostella viranomaisia ja poliitikkoja. Sillä oli varmasti vaikutusta koko tilanteen hoitoon ja päätöksiin. Tilanne ei pysynyt enää aikaisempien suunnitelmien mukaisissa kaavailuissa.

Kompleksisuuteen onkin vastattava kompleksisuudella. Eli paras ase on hankkia itselle yhä enemmän kavereita, verkostoja ja yhä enemmän pääsyjä erilaisiin tietojärjestelmiin. Hanén käyttää tästä mielellään ”Kummisetä-esimerkkiä”:

– Kummisetä tekee palveluksia hyvin monelle, kaiken maailman peltisepille ja hautausurakoitsijoille, tuomareille, eikä edes odota tai pyydä vastapalveluksia. Hän tietää elävänsä epävarmuudessa, eikä koskaan tiedä, mikä yllätys kohtaa. Aina löytyy joku kaveri, joka osaa auttaa, olipa tilanne mikä hyvänsä.

Tämä on niin kutsuttua resilienssiä, eli yleisvarautumista. Silloin pystytään vastaamaan hyvin moneen asiaan, eikä vain muutama. Yllätyksiä ei voi vältellä, mutta niistä selvitäkseen voi valmistautua etukäteen. ■

Vararehtorin monet kuviot

TEKSTI: Jenna-Julie Korkeamäki

KUVAT: Aki Aunala

Kesäkuussa 1983 alokas Hutka astui Vekaranjärvellä sijainneen Karjalan tykistörykmentin porteista sisään ensimmäisen kerran. Vuonna 2017 everstin arvoa kantava samainen henkilö istuu Maanpuolustuskorkeakoulun vararehtorin pöydän takana. Millaisena nykyinen vararehtori näkee työtehtävänsä ja mihin vararehtorin rooli Maanpuolustuskorkeakoulussa on menossa?

”

Vuoropuhelu yliopistojen välillä on ollut kiinteää.

Lahdesta kotoisin oleva eversti **Markku Hutka** nimitettiin Maanpuolustuskorkeakoulun vararehtoriksi kuluvan vuoden helmikuussa. Entiselle Reserviupseerikoulun johtajalle uusi työtehtävä on ollut mieluinen.

– Lähdin tähän tehtävään erittäin positiivisin mielin. Vaikka edellinenkin työtehtävä oli hieno, olin siinä päässyt sellaiseen vaiheeseen, että oli luontevaa siirtyä tänne. Vastasin välittömästi olevani käytettävissä, Hutka hymyilee.

Hutkalle ei ole aina ollut päivänselvää, mitä tekisi isona. Armeijan aikana eri opinahjoihin hakiessa, mukaan lukien Kadettikouluun, tuli punnittua monia vaihtoehtoja. Useista mahdollisista vaihtoehtoista Hutka valitsi kuitenkin Kadettikoulun ajatuksella, että voihan sitä kokeilla. Sillä samalla tiellä hän on edelleen.

– Aloitin opinnot Kadettikoulussa syksyllä 1984. Tänä vuonna tuleekin siis kuluneeksi tasan 30 vuotta kurssimme valmistumisesta, Hutka toteaa ihmetellen ajan nopeaa kulkua.

Maanpuolustuskorkeakoulu organisaationa oli Hutkalle jo ennalta tuttu, sillä hän opetti 1990-luvulla kaksi vuotta kadeteille tykistötaktiikkaa. Tämän jälkeen hän kävi yleisesikuntaupseerikurssin. Vuosikymmenen lopulla Hutka opetti vielä kaksi vuotta esipuhekurssia ja edelleen samaa tykistötaktiikkaa. Opetuksesta vastaavan vararehtorin työnkuva ei kuitenkaan ollut tullut Hutkalle aikaisemmin tutuksi.

– Aivan nollasta ei tarvinnut hypätä organisaation toimintaan mukaan, mutta tietenkin tehtävänkuvaan piti perehtyä aluksi. Moni asia on myös kehittynyt ja muuttunut vuosien varrella, Hutka kommentoi.

Minne ”iso juna” on menossa

Hutkan mukaan vararehtorin tehtävässä on meneillään mielenkiintoinen vaihe. Sotatieteiden kandidaattien opetussuunnitelma on muuttunut, ja kadetit opiskelevat nyt uuden ohjelman mukaan. Vastaavalla tavalla on meneillään myös ensimmäinen uudistettu yleisesikuntaupseeri-

kurssi. Menneen talven ja tämän kevään aikana on suunniteltu vahvasti myös sotatieteiden maistereiden tutkintoa. Näin jatkumo opetussuunnitelmien kokonaisuuden uudistamiseksi saadaan vietyä tämän vuoden aikana loppuun.

Hutka itse haluaisi jatkaa edeltäjiensä ja ylipäänsä Maanpuolustuskorkeakoulussa aikaan saatua hyvää kehitystä vieläkin eteenpäin. Edellä mainittujen uudistusten loppuun vieminen on Hutkalle tärkeää, kuten myös johtamisen tärvöittäminen kaiken kaikkeaan. Ei vain Santahaminan päässä, vaan myös puolustushaara- ja aselajikouluissa.

Toisena kehitettävänä asiana Hutka näkee vuorovaikutuksen lisäämisen kaikessa suunnittelussa, kuten esimerkiksi opetussuunnitelmien pohtimisessa. Oli kyseessä sitten opiskelija-, so-tilas- tai erityisasiantuntija, kaikkien äänet on tärkeää saada mahdollisimman hyvin kuuluviin.

– Edellisvuonna toteutetun Karvi-auditoinnin isoin anti Maanpuolustuskorkeakoululle oli mielestäni arvioinnista noussut havainto, että

”iso juna” toimii ja vie meitä eteenpäin. Täällä on siis tehty hyvää työtä, jotta käytössä olisi tietyt vakioidut toimintatavat, joiden avulla työskentely sujuisi helpommin.

Vaikka Maanpuolustuskorkeakoulussa kerätään monen muun organisaation tavoin runsaasti palautetta, on oleellista, miten palaute vielä konkreettisemmin siirtyisi käytäntöön. Erityisesti opiskelijoiden suunnasta lähtevät kehitysehdotukset ovat arvokkaita. Liian usein palautetta kerätään vain palautteen takia, ja tärkeää tietoutta haihtuu ilmaan.

– Koen, että Karvi-raportin tärkein opetukseen liittyvä, kohennusta vaativa osa-alue oli palautteen laadukkaampi hyödyntäminen. Niin moni asia oli jo hyvässä kunnossa, Hutka kertoo.

Tutkintojen uudistamisen myötä pystytään kiinnittämään nyt kahden vuoden kokemuksen perusteella huomiota siihen, miten Maanpuolustuskorkeakoulu johtaa sotilasopetuslaitoksia ja miten toimintaa tulisi kehittää. Saaduista

”

Jos ihminen voi hyvin, niin yleensä ne asiatkin voivat hyvin.

huomioista haetaan hyviä käytänteitä ja toisaalta kipukohtia pyritään poistamaan.

Kolmantena kokonaisuutena Hutka nimeää opetusmenetelmien jatkuvan kehittämisen. Verkossa tapahtuvan opetuksen ja muun kehityksen myötä mahdollisuudet paneutua tekniikan luomiin mahdollisuuksiin ovat niin ikään hyvät.

– Tätä pohtiessa tulee mieleen vielä sekin kokonaisuus, että tiivis yhteistyö tulee jatkumaan muiden yliopistojen kanssa. Muilla yliopistoilla on paljon hyviä käytänteitä, joita me saamme sieltä, mutta toisaalta meillä on myös annettavaa muille tahoille. Tämä vuoropuhelu yliopistojen välillä on ollut kiinteää, ja sitä aion itsekin kyllä jatkaa, Hutka summaa.

Maanpuolustuskorkeakoulun organisaatiota pyritään koko ajan kehittämään muun muassa siten, että ainelaitokset, jotka vastaavat ope-

tuksesta, tuovat opettajälähtöisesti havaintojensa kautta kummunneet plussat ja miinukset kaikkien tietoon yhteisessä hyvien käytänteiden seminaarissa. Opetuksen hyvät käytänteet -seminaarissa tarkastellaan asiantuntijoiden kesken esimerkiksi sitä, mitkä käytänteet ovat tulleet Maanpuolustuskorkeakoululta, mitkä jostain sotakoulusta ja mitkä Puolustusvoimilta muualta.

– Tällä hetkellä on tärkeintä saattaa loppuun maisterin tutkinnon uudistaminen. Myös kandidaatin ja yleisesikuntaupseerin tutkintojen kokonaisuuden nitominen toimivaksi paketiksi ja kokonaisuuden jatkuva kehittäminen ovat avainasemassa. Eli tavallaan opetuksessamme on tällä hetkellä meneillään sekä käynnistämistä, kokemusten keräämistä että kehittämistä, Hutka tiivistää.

Ihmisläheistä johtajuutta

Hutkan mukaan johtajana kehittyä jatkuvasti. Luottamus alaisiaan kohtaan on tärkeä asia, mikä tulee ilmi muun muassa vastuun antamisella jokaiselle omissa tehtävissään. Hutkan mukaan se pätee sotilasympäristön lisäksi myös siviilielämässä.

– Reserviupseerikoulussa näki sen, miten tapahtui aitoa kehittymistä, kun luotti upseerioppilaaseen ja antoi hänen toimia itsenäisesti sekä auttoi palautteen kautta eteenpäin. Mielestäni näin on aina, vaikka ollaan kenen tahansa nuoren kanssa tekemisissä. Kun itse olin nuori, menettelytavat olivat siihen aikaan hieman erilaiset. Silloin kerrottiin ja käskettiin enemmän. Eikä sitä tapahtunut pelkästään sotaväessä, vaan koko yhteiskunta on muuttunut tässä mielessä myös paljon parempaan suuntaan.

Hutka on itsekin tottunut saamaan palautetta, sillä se on terve pohja kehittymiselle. Hutka tahtookin olla ihmisten kanssa tekemisissä kaikilla tasoilla, kuulla heidän mielipiteensä ja olla sitä kautta tietoinen, mitä missäkin aina tapahtuu. Ei vain siten, että lähimmät esimiehet kertovat, vaan myös laajemmin olla itse alaistensa tavoitettavissa.

– Pidän itseäni yksilölähtöisenä ja yksilön etua keskiössä pitävänä johtajana. Jos ihminen voi hyvin, niin yleensä ne asiatkin voivat hyvin. Lisäksi haluan vielä korostaa sitä vuorovaikutusta ja vuoropuhelua kaikkien kanssa. Äly ei ole vain tällä puolen, vaan äly on molemminpuolisten. On pidettävä huoli, että kaikkien tietotaito saadaan parhaiten opiskelijoiden hyödyksi, Hutka sanoo.

”

Henkilöstöjärjestelmä on siis toiminut erinomaisen hienosti.

Luonnollista jatkumoa uralle

Itseään Hutka kuvailee hyvin tasaiseksi persoonaksi, jota on vaikea saada suuttumaan. Positiivisuuden kautta elo, olo ja toiminta helpottuvat huomattavasti. Liikunnasta pitävä Hutka sallii itselleen myös herkuttelun silloin tällöin – olkoon sekin yksi esimerkki miehen tasapainoisesta elämänsenteestä.

Vapaa-ajallaan Hutka pyrkii saamaan ajatuksen irti työasioista. Se hoituu helpoiten mieluisan tekemisen parissa.

– Viime aikoina työt ovat olleet hyvin paljon sellaisia, joissa ollaan ihmisten kanssa tekemisissä. Sitä kautta on ollut paljon myös ilta- ja viikonlopputilaisuuksia. Siksi pyrin viettämään vapaa-aikaa mahdollisimman paljon mukavassa ja rauhallisessa paikassa, kuten mökillä. Tietysti myös perheen kanssa tulee vietettyä aikaa niin paljon kuin mahdollista, Hutka kertoo.

Hutka on asunut 1980-luvun lopulta lähtien Ruotsinpyhtäällä, nykyisessä Loviisan kaupungissa. Työmatkojen vuoksi kilometrejä kertyy mittariin siis reilu tuhat joka viikko.

– Tämä yli sadan kilometrin päivittäinen työmatka mahdollistaa, että töihin ajellessa ajatukset käännetään työtilaan, ja sitten kotia päin mentäessä pystyn vielä vähän aikaa hoitamaan työasioita puhelin- tai ainakin ajatustyönä. Lopulta työasiat karisevat moottoritielle, ja saan ajatukset kotiasioihin. Itselleni on ollut ominaista, että työmatkat ovat olleet aina 50 kilometristä reiluun sataan kilometriin, Hutka paljastaa.

Hutka ei näe itseään leimallisesti kunnianhimoisena henkilönä, vaikka ura nousujohteisesti onkin kulkenut. Nimityksen Maanpuolustuskorkeakoulun vararehtoriksi Hutka näkee luontevana jatkumona omalle urakehitykselleen.

Eversti Hutkan työhistoria Puolustusvoimissa on laaja. Opetustehtävien lisäksi hän on saanut olla mukana muun muassa operatiivisella puolella sekä materiaalipuolella hankkimassa uutta välineistöä asevoimien käyttöön. Hän on ollut myös henkilöstöpuolella hoitamassa henkilöstö- ja koulutusrasioita ja Maavoimien esikunnan henkilöstöosaston päällikkönä.

Erityisen silmiä avaavana tehtävänä Hutka näkee menneen toimensa Kymenlaakson alue-toimiston päällikkönä. Kun on saanut olla tekemisissä nuorten miesten ja naisten kanssa kutsunnoissa ja vapaaehtoisissa valintatilaisuuksissa, on se tuonut uutta näkökulmaa tehtäviin. Olivat sitten kyseessä reserviläiset, vapaaehtoinen maanpuolustustoimi tai veteraanit, niin käsitys laajenee ja mieli kirkastuu.

– Sitä kautta uskon, että pystyn hyödyntämään aikaisempaa taustaani erittäin hyvin tässä tehtävässä. Omasta näkökulmastani Puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmä on siis toiminut erinomaisen hienosti, kun tällä tuolilla istun, Hutka hymyilee. ■

Monimuotoisuutta JOO-opinnoista

TEKSTI: Jenna-Julie Korkeamäki KUVAT: Santeri Rahikka

Yhä useampi yliopisto-opiskelija kokee tärkeäksi saada mahdollisimman laajan näkökulman opintoihinsa, mutta kotiyliopistolla ei välttämättä ole tarjota tarpeeksi laajaa kurssi-valikoimaa. JOO-opinnot kuitenkin mahdollistavat kurssien käymisen muun muassa Maanpuolustuskorkeakoulussa.

Yliopistojen välinen joustava opinto-oikeus, tutummin JOO-opinnot, antaa laaja-alaisen mahdollisuuden täydentää perus- ja jatkotutkimuksen opintoja toisissa yliopistoissa sellaisilla kursseilla, jotka tukevat suoritettavaa tutkintoa ja joita oma kotiyliopisto ei tarjoa. Maanpuolustuskorkeakoulu on mukana joustavan opinto-oikeuden sopimuksessa ottaen vastaan vuosittain noin parikymmentä siviiliopiskelijaa.

Joustava opinto-oikeus koskee sellaisia tutkinto-opiskelijoita, jotka ovat ilmoittautuneet läsnä oleviksi kotiyliopistoissaan. Minkälaiset opiskelijat sitten hakeutuvat JOO-opintoihin?

– Tyypillinen JOO-opiskelija hakee tietotaitoa esimerkiksi kandidaatin lopputyöhön tai pro gradu -tutkielmaa varten. Suurin osa opiskelijoista tulee Helsingin yliopistosta, mutta muualtakin on Maanpuolustuskorkeakouluun

opiskelijoita tullut. JOO-opiskelijoiksi Maanpuolustuskorkeakoululle saapuvien opiskelijoiden taustatutkintonskaala on niin laaja, ettei opiskelijoita voi lokeroida siltä osin, JOO-opintojen koulutussuunnittelija **Mia Leena Pärssinen** selvittää.

Pärssinen itse ohjaa JOO-opinnoista kiinnostuneita opiskelijoita löytämään Maanpuolustuskorkeakoulun kurssitarjottimesta juuri heidän opintoihinsa sopivat kurssit ja toimii Maanpuolustuskorkeakoulun edustajana JOOPAS-palvelussa, josta saa tietoa joustavan opiskelun mahdollisuuksista ja opintotarjonnasta. Lisäksi sieltä löytää opintoihin hakeutumisen ohjeet. Pärssisen työnkuvaan kuuluu pienempinä tehtävinä muun muassa laskutuksien viimeistelyjen tekeminen, opiskelijoiden hakemusten hallinnointi sekä yleinen ohjaus opiskelijoiden ja ainelaitosten välillä.

Maanpuolustuskorkeakoululla tarjotaan JOO-opintoja Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksella, Sotatekniikan laitoksella sekä lisäksi Sotataidon laitoksella sotahistorian ja strategian oppiaineissa. Näistä selkeästi suosituimpia ovat strategian opinnot, sillä näistä opinnoista on saatavilla laaja opintokokonaisuus, jollaista ei muualla suomalaisessa yliopistossa tarjota. Strategian JOO-opintotarjottimella on selkeä nousujohteisuus perusopinnoista syventäviin opintoihin.

Siviiliopiskelijana Maanpuolustuskorkeakoulussa

Tällä hetkellä korkeakouluharjoittelijoina toimivat **Mert Sasioglu** sekä **Hanne Dumur-Laanila** suorittivat JOO-opintoja Maanpuolustuskorkeakoulussa vuosina 2012–2014. Helsingin yliopistossa opiskelevat, tällä hetkellä pro gradu

-tutkielmaa kirjoittavat maisterivaiheen opiskelijat ovat vanhoja kurssitovereita strategian kursseilta. Molemmille JOO-opiskeluun lähteminen oli helppoa, sillä toisenlaisen näkökulman saaminen opintoihin tuntui hyödylliseltä.

Valtiotieteellisessä tiedekunnassa maailmanpolitiikkaa opiskeleva Dumur-Laanila on jo kolmatta kertaa korkeakouluharjoittelussa Puolustusvoimissa. Ennen kolmen kuukauden korkeakouluharjoitteluaan Puolustusvoimien kansainvälisessä keskuksessa (Fincent), Dumur-Laanila vietti kolme kuukautta keväällä 2015 Valtakunnallisilla maanpuolustuskursseilla sekä syksyn 2016 Suomen suurlähetystössä Pariisissa sotilasasiamiehen toimistossa.

Maanpuolustuskorkeakouluun Dumur-Laanila päätyi alun perin vertaillen eri yliopistojen JOO-opintotarjottimia ja huomauttaen, että Maanpuolustuskorkeakoulun tarjonta kävi

hyvin yksin hänen opintojensa kanssa. Lopulta hän päätti hakea opinto-oikeutta Maanpuolustuskorkeakouluun.

– Kotiyliopistossani opinnot olivat hyvin teoreettis pohjaisia, ja tutustuttuani Maanpuolustuskorkeakoulun opintotarjontaan huomasin,

” **Kyllähän kadetit
olivat aluksi
ihmeissään siviileistä.**

kuinka paljon käytännönläheisempää täällä on. Tarkoitus oli, että JOO-opintoina suoritettavat opinnot tukevat omia opintojani. Ilokseni olen huomannut, että ne ovat tukeneet tosi paljon, Dumur-Laanila kertoo.

Yksi opiskeluarjen näkyvimmistä eroista Maanpuolustuskorkeakoulussa muihin yliopistoihin verrattuna on läsnäolopakko. Se saattaa tulla monelle yliopisto-opiskelijalle yllätyksenä, ja opiskelijoilta kysytäänkin motivaatiota olla luennoilla täsmällisesti paikalla sekä sopeutua käyttäytymään sotatieteellisen yliopiston tapojen mukaisesti.

– Muistan ensimmäisen luennon, kun istuimme auditoriossa satapäisen kadettijoukon keskellä. Se oli hyvin mieleenpainuva kokemus. Koimme kuitenkin luonnollisena tehdä niin kuin muutkin tekevät, joten perässä mentiin. Tietyt rutinit kun toistuvat aina, niin kyllä niihin tottuu nopeasti, muistelee Dumur-Laanila.

Pirteänä eroavaisuutena siviiliyliopistoihin

molemmat näkevät erilaiset opetusmenetelmät. Kun tavallisissa yliopistoissa opiskelu on luentopainotteista tai pelkkää tenttimistä, pääsee Maanpuolustuskorkeakoulussa isossa osassa kursseista syventymään ryhmätöiden pariin. Siviileistä ja kadeteista koostuvissa sekalaisissa työryhmissä ei pääse syntymään kuiluja opiskelijoiden välille.

– Kyllähän kadetit olivat aluksi ihmeissään siviileistä, mutta monesti uteliaisuus kuitenkin voitti. Heille pääsi juttelemaan nopeasti sekä tutustuimme paremmin juuri ryhmätöiden kautta, avaa Dumur-Laanila kokemuksiaan Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelustaan.

Vaikka naiset ovat vähemmistönä sotilasympäristössä, ei Dumur-Laanilan mukaan Maanpuolustuskorkeakoulussa korostu naiseus millään tavalla, vaan pikemminkin siviilinä oleminen. Vaikka monilta siviilimiehiltä löytyy armeijatausta, hän ei kokenut olevan yhtään erilaisessa asemassa kuin muutkaan.

Hanne Dumur-Laanila.

– Itse asiassa tiiviissä siviiliopiskelijajoukossamme oli enemmän naisopiskelijoita kuin miehiä. Mielestäni ei mitenkään korostunut, että miehet olisivat olleet etulyöntiasemassa naisiin verrattuna, hän sanoo.

JOO-opinnoista korkeakouluharjoittelijaksi

Maantiedettä lukeva Mert Sasioglu on toiminut kaksi kertaa korkeakouluharjoittelijana Maanpuolustuskorkeakoulussa. Ensimmäisen, kolme kuukautta kestävä harjoittelunsa hän toteutti entisellä Strategian laitoksella. Tällä hetkellä hän on pidemmässä harjoittelussa Sotataidon laitoksella. Harjoittelu sisältää strategian opetusryhmän avustamista eritasoisilla kursseilla ja muissa opetustehtävissä sekä tutkimuspuolen avustamista.

Ensimmäiseen korkeakouluharjoitteluun Sasioglu päätyi vuonna 2014 yleisen hakuilmoituksen kautta oltuaan ensin JOO-opiskelijana

Maanpuolustuskorkeakoulussa. Hän arvioi, että Puolustusvoimien näkökulmasta joustava opinto-oikeus Maanpuolustuskorkeakoulussa voikin toimia eräänlaisena porttina saada opiskelijoita kiinnostumaan Puolustusvoimien toiminnasta. Tärkeää on myös saada opiskelijat ymmärtämään, miten organisaatiossa ajatellaan, sillä Puolustusvoimissa tarvitaan aina jonkin verran myös siviilityöntekijöitä.

– Suoritetut JOO-opinnot edesauttoivat hakemisessa. Tunsin paikkoja jo entuudestaan ja olin JOO-opintojen kautta tutustunut henkilöihin, jotka toimivat harjoitteluni esimiehinä ja osallistuivat korkeakouluharjoittelijoiden rekrytointiin. Jalka oli siis hiukan jo oven välissä, Sasioglu sanoo.

Kiinnostus siviiliopinnoissa kansainväliseen turvallisuuteen sai Sasioglun alun perin hakemaan joustavaa opinto-oikeutta Maanpuolustuskorkeakoululle. Hän suosittelee JOO-opintoja Maanpuolustuskorkeakoulussa sellaisille

Mert Sasioglu.

opiskelijoille, joita kiinnostaa tulevaisuudessa työskennellä jollain tapaa kotimaan turvallisuuden tai yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden parissa tai kansainväliseen politiikkaan tai kriisinhallintaan liittyvän asian kanssa.

– Olin valinnut sivuaineita kansainväliseen turvallisuuteen liittyen ja tuli keskittyä muutenkin aiheeseen liittyviin kysymyksiin, joten Maanpuolustuskorkeakoululle opiskelemaan tuleminen tuntui luonnolliselta, Sasioglu kertoo.

Molemmipuolista hyötyä

Siviiliopiskelijoiden havainnot ja tavat käsitellä asioita voivat poiketa paljonkin sotilaallisista näkökulmista. Siten sekä siviili- että upseeriopiskelijat saavat asioihin uutta ja mahdollisesti erittäin hyödyllistäkin perspektiiviä. Esimerkiksi ryhmätöissä siviilit saattavat kysyä niin sano-

tusti ”tyhmiä kysymyksiä”, joita upseeriksi opiskelevat eivät välttämättä olisi tulleet ajatelleeksi.

– Konkreettisesti sen huomaa kotiyliopistolla, kun on keskusteltu tai tehty ryhmätöitä jostain kansainväliseen turvallisuuteen liittyvästä: Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelleet ovat aina tuoneet keskusteluun erilaisia pointteja, Sasioglu havainnollistaa ja jatkaa: – Mielestäni kotiyliopiston kannalta hyödyt eivät välttämättä ole niin konkreettisia, mutta kyllä minä näen sen tuovan lisäarvoa, että siellä on opiskelijoita, jotka vähän edes ymmärtävät sotilaallista puolta ja ajattelua.

Koulutussuunnittelijan näkökulmasta Mialeena Pärssinen näkee JOO-opinnot hyvänä yliopistojen välisenä tietojenvaihtona ja yhteistyönä, josta molemmat tahot hyötyvät. On hyvä, että tietoa pystytään jakamaan mahdollisimman

laajalle.

– JOO-opintojen kautta me saamme näkyväksi tätä meidän omaa opintotarjotintamme ja vietyä tietotaitoamme eteenpäin. Vastaavasti meiltä lähtevät JOO-opiskelijat saavat toisesta yliopistosta liityntäpintoja ja tietoa. Myös opettajien kanta JOO-opiskelijoihin on ollut positiivinen, luonnehtii Pärssinen.

Hanne Dumur-Lanila on ollut varsin tyytyväinen JOO-opintoihin. Jopa niin tyytyväinen, että kandidaattivaiheessa käydyt opinnot Maanpuolustuskorkeakoulussa siivittävät hyödyntämään JOO-opintoja myös maisterivaiheessa, tosin vain toisessa yliopistossa.

– Omien kokemusteni perusteella kannustan ehdottomasti hyödyntämään joustavan opin-to-oikeuden täysiä mahdollisuuksia opinnoissa. Erilaisten ihmisten kanssa verkostoituminen

”

Verkostoituminen on todella hieno mahdollisuus.

on todella hieno mahdollisuus ja opiskeluista saa paljon enemmän irti, kun on tarpeeksi utelias katsomaan aidan toiselle puolelle, hän kehuu.

Samoilla linjoilla on myös Sasioglu. Hänen mielestään opiskelijoita pitäisi rohkaista enemmän hakeutumaan JOO-opintoihin, avartaa näkemyksiään, eikä päästää jumiutumaan vaan yhteen alaan.

– Tieto ja motivointi JOO-opintoihin liikkuvat pitkälti puskaradioissa ympäri kampuksia. Hakeutuminen ja kiinnostuminen opinnoista toimivat aikalailla lumipalloefektin tavoin. Kun tietty määrä entisiä Maanpuolustuskorkeakoulun JOO-opiskelijoita liikkuu yliopistolla, niin he kiinnostavat ja innostavat muitakin, Sasioglu kiteyttää. ■

Leimattua laatua vuoteen 2023 saakka

Karvi eli Kansallinen koulutuksen arviointikeskus toteutti arvioinnin Maanpuolustuskorkeakoululla 15.–17. marraskuuta 2016. Korkeakoululle myönnettiin laatuleima 13. maaliskuuta 2017 alkaen, ja se on voimassa seuraavat kuusi vuotta.

Karvi vastaa Suomen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutuksen auditoinnista, tutummin arvioinnista. Lähtökohtana on, että auditointiin on osallistuttava, jos korkeakoulu haluaa osoittaa tasonsa yleiseurooppalaisessa korkeakoulujärjestelmässä sekä olla vertailukelpoinen muihin suomalaisiin korkeakouluihin. Maanpuolustuskorkeakoulun edellinen auditointi toteutettiin vuonna 2010.

Arvioinnin kohteena oli Maanpuolustuskorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmä, joka kattaa kaikki korkeakoulun perustehtävät, kuten esimerkiksi korkeakoulun perustehtävien laadunhallintaa sekä laatu-järjestelmän kytkeytymisen strategiseen johtamiseen. Auditoinnissa järjestelmä todettiin kattavaksi sekä toimintaa ohjaavaksi ja sen menettelyt kuvattiin selkeiksi ja vakiintuneiksi.

Maanpuolustuskorkeakoulun laadukulttuuria kuvattiin vahvaksi ja omaleimaiseksi. Sen myönteisimpinä piirteinä pidettiin koko korkeakouluyhteisön hyvää tietoisuutta toiminnan tavoitteista ja vahvaa sitoutumista korkeakoulun arvomaailmaan sekä laadun tekemiseen.

Auditointiryhmä kannustaa yliopistoa jatkossa rakentamaan uusia, innovatiivisia avauksia sekä erinomaisen koulutuksen ja tutkimustoiminnan tavoittelua tukevia menettelyitä. Palautteen vaikuttavuutta ja sen yhteyttä toiminnan todelliseen kehittymiseen olisi tärkeää tehostaa. Palautetta voisi kerätä laajemmista kokonaisuuksista ja harvemmin.

Lisäksi Maanpuolustuskorkeakoulun olisi hyvä kehittää tapoja, joilla opiskelijoita osallistetaan laajemmin koulutuksen sisältöjen ja menetelmien suunnitteluun ja kehittämiseen. Sitä kautta opiskelijat voisivat kehittää osaamistaan, jota he voivat käyttää upseerina toimiessaan koulutustehtävissä.

Auditoinnin mukaan Maanpuolustuskorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmä täyttää korkeakoulujen laadunhallinnan kansalliset kriteerit ja vastaa eurooppalaisia periaatteita ja suosituksia. Kiteytettynä auditoinnin tuloksiin voidaan siis olla varsin tyytyväisiä korkeakoulun eri portaissa.

Auditointiraportti on luettavissa kokonaisuudessaan Karvin internet-sivuilta osoitteessa: <https://karvi.fi/publication/maanpuolustuskorkeakoulun-auditointi-2017/>

Upseeriksi haki lähes 700 halukasta

Kevään 2017 yhteishaussa Maanpuolustuskorkeakoulun 104. kadetti- ja 87. merikadettikursseille haki yhteensä 696 hakijaa, joista naisia oli 62. Hakijamäärä upseerikoulutukseen laski vuoden 2016 yhteishausta noin 70 hakijalla. Naishakijoiden määrä taas kasvoi prosentuaalisesti edelliseen vuoteen verrattuna.

– Totta kai pitää analysoida, mistä pieni hakijamäärän lasku johtuu ja mitä sen hyväksi voidaan tehdä tulevalla kaudella, valintapupseeri, kapteeni **Pertti Kemppainen** pohtii.

Valintakokeeseen kutsuttiin noin 500 hakijaa. Kaksipäiväinen valintakoe järjestettiin normaaliin tapaan Santahaminan kampuksella viikolla 20. Valintakokekokonaisuuteen kuuluivat fyysisen kunnon testien lisäksi ryhmäkoee, aineistokoe, haastattelu sekä lääkärintarkastus.

Upseeriksi-haun yhteydessä järjestettyyn sotatieteiden maisterin viranomaissyhteistyön koulutusohjelmaan (SMVIR) hakeutui tänä vuonna 40 hakijaa, kun viime vuonna hakijoita oli 48.

Sotatieteellinen kulttuuriteko

Maanpuolustuskorkeakoulu julkaisi kenraaliluutnantti **Reino Arimon** (1908–1991) erittäin kattavan lähde-teoksen ”Suomen puolustussuunnitelmat 1918–1939” (<http://www.doria.fi/handle/10024/134331>) sähköisessä muodossa Doria-julkaisusarkistossa. Teos julkaistiin Sotatieteen laitoksen sotahistorian toimiston toimesta vuosina 1986–1987, eikä sitä ole painettuna ollut saatavilla vuosikausiin.

Yli 1200-sivuinen, kolmiosainen kirjasarja on paitsi seikkaperäinen esitys Suomen puolustussuunnitelmista eri aikakausilla myös erittäin hyvä apuväline erilaisten lähdekokonaisuuksien rajaamiseksi ja löytämiseksi arkistojen kätköistä. Teossarja on viitteistetty tieteellisten käytänteiden mukaisesti.

Reino Arimo sai urallaan lukuisia Kenraali Hannes Ig-natiuksen säätiön, Hacklinin säätiön, Pioneerisäätiön, Sotakorkeakoulun ja Suomen Sotatieteellisen Seuran stipendejä monipuolisen ja laadukkaan sotatieteellisen tutkimuksensa edistämiseksi.

Kenraaliluutnantti Arimo teki elämäntyönsä muun muassa toisen maailmansodan vuosina Salpa-aseman suunnittelijana ja rakentajana. Arimon osakseen saamasta yleisestä arvostuksesta kertovat Upseeriliiton

ja Suomen Sotatieteellisen Seuran kunniajäsenyydet sekä Pioneerisäätiön kunniapuheenjohtajuus lukuisia korkearvoisia kunniamerkkejä unohtamatta.

TALVIKAUDEN VÄITTELIJÄT

TEKSTI: Lauri Sääskilahti & Jenna-Julie Korkeamäki KUVAT: Markus Suuronen & Aki Aunala

Talven ja alkukevään aikana Maanpuolustuskorkeakoulusta väitteli kolme upseeria sotatieteiden tohtoriksi.

JUSSI PAJUNEN ILMAVALVONNAN KEHITTÄMISESTÄ VUOSINA 1930–1942

Sotatieteiden maisteri ja sotahistorian opettajan, kapteeni Jussi Pajusen väitöskirja *Ilmatähystyspalveluksesta alueelliseen ilmavalvontaan – Suomen ilmavalvonnan kehittäminen 1930–1942* tarkastettiin hyväksytysti 20. tammikuuta San tahaminassa.

Pajusen vastaväittäjänä toimi Maanpuolustus korkeakoulun operatiotaidon ja taktiikan dosentti, filosofian tohtori, eversti **Petteri Jouko**, ja tilaisuuden kustoksena Suomen sotahistorian dosentti, filosofian tohtori **Mikko Karjalainen**.

Urallaan aiemmin Lapin ilmatorjuntaryk mentissä ja Maasotakoulussa palvellut Pajunen sai opiskeluoikeuden tohtoriopintoihin vuonna 2008, jolloin alkoi kattava lähdeaineiston läpi käyminen ilmavalvonnan kehittämisestä ennen toista maailmansotaa ja sen aikana. Pitkään tutkimus valmistui hiljalleen upseerinviran ohessa vapaa-ajalla.

– Tahto tämän tutkimuksen tekemiseen kumpusi mielenkiintoisesta tutkimusaiheesta, Pajunen kertoo.

Pajusen väitöskirja on sotahistoriallista perus tutkimusta, joka tarkastelee ansiokkaasti ilma valvonnan kehittämistä 1930-luvun alusta aina jatkosodassa tapahtuneeseen alueellisen ilma valvonnan alasajoon. Väitöskirja keskittyy ilma valvonnan ja sen yhteistoiminnan kehittämisen

vaiheiden ja taustatekijöiden tutkimiseen lähde kriittisen sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimuksessaan Pajunen osoittaa, että il mavalvonnan verrattain systemaattisesti kehi tetyt ja alueelliseen ratkaisuun tähänneet jär jestelyt vastasivat jatkosodan alkuvuosiin asti suurvaltailmavoimien muodostamaan uhkaan teollisuus- ja asutuskeskuksia vastaan. Ilmaval vonnan kehittämisessä ei kaikilta osin huomi oitu lentojoukkojen tukitarpeita tai maasota toimien vaikutusta ilmavalvonnan toimintaan, vaikka suomalaisessa ajattelussa ilmasodankäyn nistä tapahtuikin käänne hyökkäävästä kohti de fensiivisen ilmapuolustuksen painotuksia 1930-luvun lopulla.

Tällä hetkellä sotatieteiden tohtori Pajunen on opettajan työnsä ohella mukana Sotataidon lai toksen koordinoimassa sotahistoriallisessa tutki mushankkeessa *Aselajitaktiikat osana operatiivis ta suunnittelua*, jossa Pajunen tutkii suomalaisen ilmatorjuntataktiikan kehittämistä.

Kapteeni Jussi Pajunen.

Kommodori **Tom Hanén.**

TOM HANÉN JOHTAMISESTA KOMPLEKSISSA TILANTEESSA

Suomenlahden merivartioston komentaja, kommodori Tom Hanén väitteli hyväksytysti sotatieteiden tohtoriksi 17. helmikuuta väitöskirjallaan *Yllätysten edessä – kompleksisuusteoreettinen tulkinta yllättävien ja dynaamisten tilanteiden johtamisesta*.

Johtamisen ja kompleksisuusteorian alaisuuteen kuuluvan väitöksen kustoksena toimi sotilasprofessori, everstiluutnantti **Aki-Mauri Huh-tinen** ja vastaväittäjinä valtiotieteiden tohtori **Juha Martelius** ja dosentti **Kari Laitinen** Tampereen yliopistosta.

– Meillä viranomaisilla on eräänlainen ennakkoimisen imperatiivi, mutta kaikesta huolimatta näitä yllätyksiä tulee. Minua kiinnostaa, mitä yllätys merkitsee johtamiselle. Tämä kiinnostus käytännön kysymyksiin, joihin en koskaan ollut löytänyt mistään vastausta, johdatti tutkimusaiheen pariin, Hanén muistelee.

Äärimmäisen epätodennäköisistä suurten vaikutusten tapahtumista käytetään nimitystä ”musta joutsen”. Mustat joutsenet ovat hyvin ainutkertaisia, mutta väitöksessään Hanén on lähtenyt olettamuksesta, että näillä on joitain yhteisiä ominaisuuksia, joiden tunteminen auttaisi onnettomuuksiin - kuten Aasian 2004 tsunamiin - varautumisessa. Tsunamista syntyneen johtamistilanteen kautta Hanén kääntääkin tutkimansa kompleksisuutta käytännön kielelle.

Tutkimuksessa keskeinen kompleksisuuden käsite kuvaa pohjimmiltaan sitä, kuinka muut-tujat kietoutuvat toisiinsa hämärtäen riippu-vuussuhteet ja synnyttäen yleensä yllättävän ko-konaisvaikutuksen. Kompleksisuuden malli on

”

***Jos putki tukkeutuu,
tilanne hankaloituu.***

hyvä ajatustyökalu, koska sillä pystytään ana-lysoimaan muuttuvaa, dynaamista tilannetta. Kompleksista tilannetta voisi havainnollistaa muovailuvahalla: kun erillään olevat, eriväriset muovailuvahatangot puristetaan yhdeksi palloksi, on mahdotonta enää jakaa palloa alkutekijöihinsä tai ennalta päätellä pallopinnan värimuotoja.

Väitöksessä Hanén eritteli useita hallintakeinoja hyödynnettäväksi kompleksisessa johtamistilanteessa. Esimerkiksi on tärkeää tiedostaa, että yksilön kognitio ei tilannetta kykene käsittelemään, vaan monipuolisten ryhmäprosessien merkitys on olennainen, kuten vuoden 2004 tsunami opetti. Tiedon kulku on myös perustavanlaatuinen elementti kaikissa kompleksisissa tilanteissa:

– Informaatio on ikään kuin bensiini kompleksisessa koneistossa – jos putki tukkeutuu, tilanne hankaloituu, Hanén havainnollistaa.

Väitöksen ansio on erityisesti yllätyksen negatiivisen ulottuvuuden kartoittamisessa, eli reagoinnista tilanteisiin, joissa musta joutsen osuu omalle kohdalle. Hanén kokeekin, että hänen väitöstutkimuksensa voisi parantaa johtajien hahmotusta siitä, miten kompleksisessa ympäristössä tulisi toimia. Väitöstutkimus myös liittii tervetulleella tavalla empiriaa ja käytännön johtamistilanteita teoreettiseen tietoon erityisesti Aasian vuoden 2004 tsunamikatastrofin kautta.

JAN HANSKA JA AJAN MERKITYS OPERAATIOTAIDOSSA

Vuonna 2010 Tampereen yliopistosta yhteiskuntatieteiden tohtoriksi väitelleen majuri Jan Hanskan toinen väitöskirja *Times of War and War over Time – The roles time and timing play in operational art and its development according to the texts of renowned theorists and practitioners* läpäisi tarkastuksen Maanpuolustuskorkeakoulussa 21.4.2017.

Väitöstilaisuudessa kustoksena toimi everstiluutnantti evp **Jari Rantapelkonen** ja vastaväittäjänä eversti evp **Pasi Kesseli**. Molemmat ovat Maanpuolustuskorkeakoulun sotataidon laitoksen dosentteja.

Väitöksessään Hanska tutkii ajan merkitystä operaatiotaidossa teoreetikkojen ja komentajien kirjoitusten avulla koko sotataidon kehityskaaren läpi. Hanska on tarkastellut sotataidon historiallista kehitystä kolmen osittain päällekkäisen aikakauden avulla, jotka ovat maatalouden, teollisuuden ja informaation aikakaudet. Aikaa tulee kyetä hallitsemaan. Informaatioaikakaudesta siirtyäessä verkkojen ja robotiikan yhteiskuntaan on tärkeää kehitellä uusia tapoja ja menetelmiä ajan hallitsemiseksi. Aikaa voidaan voittaa yhtä helposti kuin hävitäkin.

Vaikka Hanska onkin jo kaksi väitöskirjaa ahertanut, hän ei siltikään pidä itseään asiantuntijana vaan oppijana. Hänen mukaansa jokainen luettu kirja osoittaa aiempaa paremmin sen, kuinka vähän asioista lopulta tietääkään. Ehkäpä

”

**Aikaa tulee kyetä
hallitsemaan.**

juuri se osakseen lisääkin tiedonjanoa.

– Uskallan sanoa, että väitöskirjan laatiminen ei ole niinkään kiinni älykkyydestä, vaan kyvystä pitkäjänteiseen työskentelyyn ja ajan uhraamiseen tutkimustyölle. Jääräpäinen suhtautuminen työntekoon yhdistettynä avoimeen mieleen on avain tutkimukseen, Hanska luonnehtii.

Koko uransa Puolustusvoimien eri tehtävissä palvellut Hanska toivoo, että voisi jatkaa uraansa tutkimustyön tekemisen parissa vielä tulevaisuudessakin. Tällä hetkellä hän toimii Puolustusvoimien tutkimuslaitoksella erikoistutkijan virassa. ■

LUE!

KAIKKI UUSIMMAT VÄITÖSKIRJAT
OVAT LADATTAVISSA
WWW.DORIA.FI
-VERKKOPALVELUSTA.

Majuri Jan Hanska.

TUTKIMUS OPETUKSEN PERUSTANA

– JA TOHTORIOPISKELIJAT TUTKIMUKSEN TEKIJÖINÄ

TEKSTI: Aki Aunala & Jenna-Julie Korkeamäki KUVAT: Santeri Rahikka

Sotatieteet on laaja käsite ja monialainen kokonaisuus, jota sitovat yhteen sodat, kriisit ja niihin liittyvät turvallisuushkat sekä pyrkimykset niiden ehkäisemiseksi. Erikoisyliopiston vastuulla on tällä kentällä toimiminen ja tietouden välittäminen kriisin ja rauhan ajan johtajille. Kaiken mahdollistaa sotatieteellinen tutkimus sekä tietenkin sotatieteiden tohtorit.

Maanpuolustuskorkeakoulun strategia määrittää tutkimustoiminnan päämääräksi tuottaa tieteelliset kriteerit täyttävää, puolustusjärjestelmää ja sen tietopohjaa sekä opetusta tukevaa sotatieteellistä tutkimusta. Painopiste on opetusta tukevassa tutkimuksessa, jonka lopputuotteena syntyy tieteellisiä artikkeleita ja itsenäisiä teoksia. Tavoitteena on, että sotatieteellinen tutkimus on kohdennettua ja että sen tulokset tukevat korkeakoulun opetus- ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen lakisääteisiä tehtäviä sekä puolustusjärjestelmän pitkäjänteistä kehittämistä.

Maanpuolustuskorkeakoulussa tutkittavia sotatieteiden aloja ovat erityisesti johtaminen, operaatitaito ja taktiikka, sotahistoria, sotatalous, sotateknikka, sotilaspedagogiikka, sotilassosiologia, sotilasstrategia ja strategia. Maanpuolustuskorkeakoulun strategia määrittelee tutkimukselle viisi painopistettä: kansallinen puolustus,

kokonaisturvallisuus, Venäjä, Nato ja kansainvälinen kriisinhallinta. Lisäksi Maanpuolustuskorkeakoululle on asetettu tavoitteeksi saavuttaa keskeinen rooli Puolustusvoimien Venäjä-tutkimuksen yhteensovittamisessa. Tiivistettynä voisi sanoa, että pienellä yliopistolla on käsissään paljon vastuullisia töitä.

Tutkimuksen tekijät

Korkeakoulussa on seitsemän professorin virkaa. Professorilla on keskeinen rooli Maanpuolustuskorkeakoulussa oman tieteenalansa kehittämisessä, tutkimuksen tekemisessä ja oman tieteenalansa tutkimuksen johtamisessa, tutkimustulosten siirtämisessä opetukseen, asiantuntijana toimimisessa sekä verkottumisessa niin puolustusvoimien sisällä kuin muualle yhteiskuntaan ja kansainvälisestikin.

Professoreiden lisäksi tutkimustoiminnan keskeisiä resursseja ovat neljä tutkijapuseerin teh-

tävää, 11 tutkijan, erikoistutkijan tai lehtorin virkaa, sekä kolme tutkimusryhmän johtajan tehtävää. Näistä ainoastaan tutkijapuseerit käyttävät valtaosan työajastaan tutkimuksen tekemiseen. Vuonna 2016 ulkopuolisella rahoituksella Maanpuolustuskorkeakoulussa työskenteli seitsemän tutkijaa. Useimmat tekevät tutkimusta muiden tehtäviensä ohella, mikä haittaa merkittävästi pitkäjänteisen tutkimuksen tekemistä. Maanpuolustuskorkeakoululla on 70 dosenttia. Sotatieteiden tohtoriohjelmassa on yli 90 opiskelijaa, joista noin puolet palvelee Puolustusvoimien viroissa ja noin 10 prosenttia on ulkomalaisia.

Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimustoiminnan laskennallisen resurssin muodostavat Maanpuolustuskorkeakoulussa virassa oleva henkilöstö, opintojaan suorittavat, erityisesti sotatieteiden tohtoriohjelmassa ja yleisesikunta-puseerin tutkintoa suorittavat opiskelijat sekä

ulkopuolisella rahoituksella palkatut tutkijat ja apurahatutkijat. Tässä ulkopuoliseen rahoitukseen lasketaan niin ulkopuolinen kilpailtu rahoitus (esim. Tekes, Suomen Akatemia, EU), säätiörahoitus kuin muukin Maanpuolustuskorkeakoulun saama toimintasunnitelman ulkopuolinen rahoitus.

– Tohtorio opiskelijat edustavat merkittävää tutkimusresurssia korkeakoulun tutkimustoiminnassa. Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimusstrategian mukaan tavoitetilassa vuonna 2026 valmistuisi noin 10 väitöskirjaa vuodessa, kun nyt ilmestyy keskimäärin kolme kappaletta vuodessa, kertoo tutkimusjohtaja **Hannu Kari**.

Jos väitöskirjaan lasketaan opintojen lisäksi karkeasti noin kolme vuoden tutkimuksellinen työpanos, niin tohtorio opiskelijat vastaavat nyt yhdeksän henkilötyövuoden tutkimuspanoksesta, mutta vuonna 2026 jo noin 30 henkilötyövuodesta. Vastaavasti tänä vuonna ”virka-

Everstiluutnantti **Pentti Forsström**.

tutkimuksen” määrä on 15–20 henkilötyövuotta laskutavasta riippuen. Virkatyönä tehtävään tutkimusresurssiin ei ole odotettavissa suurta kasvusta tulevien vuosien aikana.

Siten tohtoriopiskelijat ovat nyt ja erityisesti tulevaisuudessa merkittävä tutkimuksellinen voimavara Maanpuolustuskorkeakoululle. Haasteena on tohtoriopintojen ja erityisesti väitöskirjatutkimuksen tekeminen päätoimisesti. Tähän asti se on ollut lähinnä mahdollista vain upseeritaustaisille henkilöille tutkijaupseerin tai tutkijaesivupseerin tehtävässä. Pari esimerkkiä myös siviilitaustaisista päätoimisista tohtoriopiskelijoista on olemassa vuosien varrelta. Tähän pyritään tuomaan parannusta ulkopuolisen rahoituksen lisäämisellä, koska tämä mahdollistaisi palkata myös siviilitaustaisia tohtoriopiskelijoita tekemään päätoimisena tutkimusta Maanpuolustuskorkeakouluun.

Venäjää ja johtajuutta

Hyvänä esimerkkinä isoista korkeakoulun tutkimuskokonaisuuksista on Venäjä-tutkimus, johon vasta perustettu Venäjä-ryhmä tuo suurimman panoksen. Tuoreessa sotilasprofessori, everstiluutnantti **Petteri Lalun** vetämässä tutkimusryhmässä tuotetaan jo useampia Venäjä-aiheisia väitöskirjoja. Venäjä-ryhmällä on myös keskeinen rooli kaiken Venäjä-aiheisen tutkimustoiminnan koordinoinnissa Maanpuolustuskorkeakoulussa.

Ryhmän toimintaa tukee myös vastaperustettu yhteisprofessori Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituuttiin: Venäjän turvallisuuspolitiikan apulaisprofessorin tehtävä, johon on nimetty YTT **Katri Pynnöniemi**.

– Professori työskentelee puolet ajastaan Maanpuolustuskorkeakoulussa kesästä 2017 lähtien ja sijoittuu tiiviisti Venäjä-ryhmään yhteyteen. Venäjä-ryhmän perustaminen oli use-

amman vuoden ponnistus korkeakoululta, ja vihdoin se on saatu toteutettua, tutkimusjohtaja Kari tokaisee.

Venäjä-ryhmän käynnistyminen näkyy kaksivaiheisena. Tänä vuonna Venäjä-ryhmä tekee pitkälti vielä niitä asioita ja tutkimuksia, joita suunniteltiin vuonna 2016. Tämän rinnalla Venäjä-ryhmän rooli näkyy vahvasti tulevien vuosien tutkimustehtävien (2018–2022) suunnittelussa ja yksittäisten tutkimusten yhteen nivomisessa. Venäjä-ryhmällä on jatkossa nouseva rooli Puolustusvoimien Venäjä-aiheisten tutkimusten johtamisessa.

Tutkimusta tehdään yhteistyössä Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen, Pääesikunnan ja puolustushaarojen kanssa, mutta samalla yhteisprofessori Aleksanteri-instituutin kanssa luo uutta verkottumista siviiliyliopistoissa tehtävään tutkimukseen. Yhteisprofessorilta muun muassa vaadittiin kansainvälistä verkottumista

”

Venäjä-ryhmän perustaminen oli useamman vuoden ponnistus.

Venäjä-tutkimuksen alalta, mikä laajentaa myös Venäjä-ryhmän verkottumista jatkossa.

Toinen mittava tutkimuskokonaisuus on Johtajuus 2030 -teema, jossa tarkoituksena on tarkastella, minkälaisia johtajia tarvitaan 2030-luvulla. Kokonaisuus on samalla tavalla kaikkia professuureja sivuava kysymys kuin Venäjä-teenakin. Tutkittavaan teemaan liittyy toisaalta teknologinen kehitys, sodankäynnin muutos, yhteiskunnan muuttuminen kuin myös itse johtamisen muuttuminen sekä siviili- että sotilasympäristössä.

Venäjä-tutkimus käytännössä

Venäjä-ryhmään kuuluva, väitöstään viimeistelevä everstiluutnantti **Pentti Forsström** näkee, että Suomessa Venäjän tietämystä on loppujen lopuksi aika vähän. Toisaalta tietoa kyllä on, mutta tutkimuksenkin osalta tärkeää, kirjallista materiaalia on melko vähäisesti. Siispä ulko-

”

Vaativuustaso on nousussa koko ajan.

maalaisia lähteitä on tullut käytettyä runsaasti.

– Aiempi opiskeluni Venäjällä Venäjän asevoimien yleiskunta-akatemiassa on ollut hyvin hedelmällistä ja avartanut tutkimukseni aihetta, Forsström kertoo.

Tutkimuksensa ohella Forsström on käynyt erinäisillä kursseilla aina kadettien kursseilta maanpuolustuskursseille luennoimassa Venäjää ja Venäjän sotilasalasta.

– Näen erittäin positiivisena haasteena mennä luennoimaan Venäjästä eri kursseille. Varsinkin kadetit ovat valveutuneita ja enemmän oppineita kuin omana aikanaani Kadettikoulussa opiskellessani, ja vaativuustaso on nousussa koko ajan. Nuoret kyselevät kiperiä kysymyksiä ja vaativat selityksiä. Jokainen kysymys kyseen-

alaistaa välittömästi sen, että olenko itse oikeilla jäljillä. Kysymyksiä kautta saan uutta näkökulmaa siihen, että näinkin voi asiaa ajatella, Forsström luonnehtii.

Myös Venäjää tutkimuksessaan käsittelevä kapteeni **Juha Kukkola** nimitettiin tutkijajupseerin virkaan vuoden alussa. Tohtoriopintojen oikeuden hän sai viime kesänä. Sen jälkeinen aika onkin käytetty tehokkaasti hyödyksi tutkimussuunnitelman rakentamisessa.

Venäjän kieltä opiskellut sekä kaksi pro gradu -tutkielmaa Venäjä-aiheesta kirjoittaneelle Kukkolalle tutkimusaiheen valinta muotoutui luontevasti. Myös kiinnostus akateemisia opintoja kohtaan siivitti tutkimuksen tekemiseen. Aina mietinnän kohteena oli se, että minkälaisia tutkimustehtäviä Maanpuolustuskorkeakoululle oli jo aikaisemmin annettu ja mikä olisi ajan-kohtainen tutkimusaihe. Lopulta aihepiiriksi muotoutuikin kybervoima yhdistettynä Venäjän sotilasstrategiaan.

– Itseäni kiinnostaa asioiden selvittäminen, uuden oppiminen ja itseni kehittäminen. Up-

seerin arki on pitkälti sitä, että tehtävä vaihtuu parin vuoden välein. Hommat tulevat yleensä aika nopealla tahdilla käsiteltäväksi, ja mihinkään ei oikein pääse kunnolla perehtymään. Tutkimus antaa mahdollisuuden ottaa edes jonkun asian ja aiheen työn alle ja perehtyä siihen kunnolla, Kukkola kertoo.

Hybridisodankäyntiä ja vastavakoilua

Muutakin toki tutkitaan kuin Venäjää, sillä kymmenien tohtoriopiskelijoiden joukosta löytyy yhtä monta aihetta. Esimerkiksi väitöskirjan ahertamisen aloittanut majuri **Teemu Saressalo** Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitokselta tutkii kolmen eri tapaustutkimuksen kautta epätavanomaista sodankäyntiä ja sen eri keinoja. Hybridisodankäynti ja -vaikuttaminen sekä strateginen kommunikaatio ovat avainasemassa modernissa sodankäynnissä.

– Hybridivaikuttaminen ikään kuin pomppasi tietoisuuteen Ukrainan kriisin kautta, vaikkei se uusi asia olekaan. Ilmiötä tutkiessa voi löy-

tyä keinoja vaikuttamisyritysten tunnistamiseen sekä siihen, miten niihin vastataan ja miten niitä suojaudutaan, Saressalo valaisee.

Idean väitöskirjan kirjoittamiseen Saressalo sai ollessaan opettajana Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksella vuosina 2009–2011. Tällöin eräs professori alkoi kannustaa tutkimuksen tekemiseen, mistä vakavampi pohtiminen sitten lähtikin. Viimeinen silaus projektiin lähtemiselle tuli edellisenä kesänä, kun Saressalo sai siirron takaisin Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitokselle toisista tehtävistä. Tutkimussuunnitelma on luonnollisesti muuttunut ajan myötä.

– Alun perin suunnitelmassa oli kirjoittaa suomenkielinen monografia, mutta lopulta se muuttuikin englanninkieliseksi artikkelikokoelmaksi. Ensimmäinen artikkeli onkin jo valmis, ja sitä olen menossa kesäkuussa esittelemään konferenssiin Irlantiin, Saressalo kertoo.

Toisenlaisen tarinan tarjoaa majuri **Vladimir Panschin**. Hän aloitti tohtorin tutkintoon tähtäävät opinnot alun perin Helsingin yliopistossa, jossa opinnot tähtäsivät filosofian tohtoriksi.

”

Ura on pääsääntöisesti jatkunut nousujohteisena.

Mieli muuttui ja tutkintotavoite muuttui. Aiemmat tohtoriopinnot luettiin hyväksi Maanpuolustuskorkeakoulussa, jossa Panschin osallistui sotatieteiden tohtoriksi valmistavaan tohtoriseminaariin. Siirtojärjestely saakin Panschinilta paljon kiitosta.

– Suomalaisen koulutusjärjestelmän valtakunnallinen järjestely on mielestäni tänä päivänä hyvä. Se mahdollisti oman siirtoni ja laajemmin myös avaa ovia nuorillekin. Enää ei olla sidottuina vain yhteen tutkintoon tai oppilaitokseen, Panschin iloitsee.

Panschin tutkii Suomen sotilaallista vastavoimaa sotavuosina. Samasta aiheesta hän on kirjoittanut myös pro gradu -tutkielman jo vuonna 2000. Työ toimiikin siis erittäin hyvänä lähtökohtana tutkimukselle, sillä tietoa on jo valmiiksi paljon.

– Kaikki poikkeusolojen toimet ja suunnitelmat tulee olla valmiina etukäteen. Silloin, kun poikkeusolojen tehtäviä aletaan soveltamaan ja suunnittelemaan vasta kriisitilanteessa, aikaa ei enää ole. Tehtävät kärsivät, jos suunnitelmia ei ole mietitty valmiiksi jo rauhan aikana, tiivistää Panschin.

Tohtoreita tarvitaan jatkossakin

Nykypäivän koulutuspaineissa on mielenkiintoista tarkastella Maanpuolustuskorkeakoulusta valmistuneiden tohtorien asemaa yhteiskunnassa. Sotatieteiden tohtoreiden sijoittuminen työelämässä riippuu merkittävästi taustasta. 36 so-

tatieteiden tohtorista noin puolet on edelleen Puolustusvoimien palveluksessa. 19 on väitellyt aktiiviupseerina ja kuusi evp-upseerina. Lisäksi tohtorinhatun on saanut seitsemän siviiliä sekä neljä ulkomaalaista.

Sotilaiden kohdalla ura on pääsääntöisesti jatkunut nousujohteisena: kolme sotilasprofessoria, yksi vararehtori, Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen johtaja, Puolustusvoimien tutkimuspäällikkö, puolustushaaran tutkimusjohtaja, Maasotakoulun tutkimuskeskuksen johtaja, osastopäällikkö ja puolustusvoimain komentajan erityisavustaja ovat esimerkkeinä sotatieteiden tohtoreiden tehtävistä väittelyn jälkeen. Sijoittuminen ei siten ole rajoittunut vain tutkimuksellisiin tehtäviin, vaan mukana on myös yleisiä vaativia sotilastehtäviä. Yleistykseenä todettakoon, että siviilitohtoreilla on myös monia vastuullisia tehtäviä hoidettavana Puolustusvoimissa tai muissa organisaatioissa.

Vaikka niin sanotun *tenure trackin* kaltainen urapolku vielä puuttuukin Puolustusvoimista, niin voi kaikella rohkeudella sanoa, että sotatieteiden tohtorin tutkinto on satsaus tulevaisuuteen ja lupaavaan urakehitykseen. Maanpuolustuskorkeakoulu kouluttaa tohtoreita vain tunnustettuun tarpeeseen, mikä vähentää riskiä ylikouluttautumiseen.

Tärkeimpänä tietenkin on, että tutkimusaiheiden joukosta myös nousee monia mielenkiintoisia ja tärkeitä aiheita viranomaisten ja kansalaisten sisäistettäväksi. Laadukkaan tutkimuksen avulla Maanpuolustuskorkeakoulu voi suorittaa lakisääteisen tehtävänsä vaaditulla tasolla. Lisäksi sotatieteiden kansainvälinen kehittyminen ja sotatieteellisyys edistäminen tarvitsevat yhden keskeisimmän sotilasyliopiston vankkumatonta panosta tulevaisuudessa.

Majuri Vladimir Panschin.

Mannerheim

historian lehdillä

TEKSTI: Antti Kalliola KUVAT: SA-kuva & Aki Aunala

Hakusana ”Mannerheim” tuottaa pelkästään Maanpuolustuskorkeakoulun kirjaston kokoelmista yli 500 kirjaosumaa. On selvää, että presidentistä, ylipäälliköistä ja tutkimusmatkailijoista kirjoitetaan poikkeuksetta lukuisia teoksia, mutta entäpä silloin, kun kohdehenkilö täyttää kaikki edellä mainitut kriteerit?

4. kesäkuuta 2017 tulee kuluneeksi 150 vuotta marsalkka **C.G.E. Mannerheimin** syntymästä. Merkkipäivät antavat perinteisesti erinomaisen tilaisuuden tarkastella päiväsankaria erilaisista näkökulmista. Eräs kiinnostava tapa tutkia marsalkka Mannerheimia on vuosikymmenien aikana tuotettu kirjallisuus.

Kansalaissota nostaa kirjallisuuteenkin

Käsiteltäessä Mannerheim-kirjallisuuden mitattavaa määrää kronologisesti on luonnollista todeta, että marsalkan lapsuutta ja nuoruutta on käsitelty toki lukuisissa henkilöhistoriikeissa, mutta vasta lähempänä meidän aikaamme. Historioitsija **Teemu Keskisarja** kuvaa *Hulttio*-nuoruuskuvauksessaan Mannerheimin ensivuosikymmenien kartoittamisen olleen kuitenkin varsin mutkatonta jälkikäteen, sillä aatelissuvun jälkeläisistä on säilynyt niin asiakirjoja, kirjeitä kuin päiväkirjojakin kiitettäviä määriä.

Aikalaiskirjallisuudessa Mannerheim nousi esiin vasta Suomen itsenäistymisen yhteydessä. Ensimmäiset teokset ilmestyivät vuosien 1918–1919 tienoilla Mannerheimin ollessa jo viisissäkymmenissä. Tieto ei ole millään mittapuulla yllättävä, sillä Mannerheimia ei ennen kansalaissotaa juuri tunnettu Suomessa – palvelihan hän ”ensimmäisellä sotilasurallaan” useamman vuosikymmenen ajan Venäjällä, kauempana kotimaastaan. Suomen itsenäistymiseen saakka hän oli pitkälti vain yksi monista suomalaistaustaisista kenraaleista.

Ensimmäiset Mannerheim-teokset liittyvätkin juuri kansalaissodan tapahtumiin. Teosten otsikot kuten *Luonnekuva, puheet ja sähkösanomat vapauttaistelun ajalta* tai *Suomen vapauttaja: mitä hän on sanonut ja mitä hänestä on sanottu* kertovat toisaalta kirjoittajien ylistävästä suhteesta valkoisen armeijan ylipäällikköön, mutta myös tietynlaisesta tarpeesta esitellä tuntematonta Mannerheimia suurelle yleisölle.

Yksityishenkilöstä jälleen polttopisteeseen

Seuraava selkeä piikki Mannerheim-kirjallisuudessa on nähtävissä vasta 1930-luvun lopulla. Mannerheim vietti sotien välisen ajan suhteellista hiljaiseloa enemmän yksityishenkilönä. Ajanjaksoon sisältyi niin ulkomaan matkoja kuin myös muun muassa

”

Mannerheimia ei ennen kansalaissotaa juuri tunnettu.

Mannerheimin lastensuojeluliiton perustaminen. Puolustusneuvoston puheenjohtajuus ja nimittäminen sotamarsalkaksi 1930-luvun alussa nostivat hänet jälleen lähemmäs kohti päivän- ja puolustuspolitiikan ydintä.

Vuonna 1926 esiteltiin kuitenkin esimerkiksi *Kenraali Mannerheimin ampumapalkinnon sääntöjä* sekä vuonna 1935 ensimmäisiä nuoruuskuvauksia *Pikkupojan noususta sotaherraksi*. Kun Mannerheim täytti 70 vuotta vuonna 1937, päiväsankarista julkaistiin useita juhlateoksia syntymäpäivän kunniaksi.

On luonnollista, että Suomen sodat 1939–1945 nostivat viimeistään Mannerheim-kirjallisuuden julkaisumäärät tyystin uudelle tasolle. Tarina talvisodan urheasta puolustustaistelusta ja sen johtajasta innoitti jo ulkomaisiakin kirjailijoita luomaan henkilökuvia, niin Lontoossa (*An intimate picture of great soldier and statesman*) kuin Pariisissakin (*Maréchal de Finlande*).

Sotateeman ohella vuosina 1940–1941 julkaistiin myös Mannerheimin vuosina 1906–1908 tekemän Aasian-matkan päiväkirjoja ja kuvauksia (mm. *Ratsain halki Aasian* sekä *Päiväkirja matkalta Kaspianmeri–Peking*). Erityisenä kohokohtana olivat Mannerheimin vuoden 1942 75-vuotisjuhlallisuuDET, jotka tuottivat lukuisia, toinen toistaan ylistävämpiä juhlakirjoja. Eräs niistä tiivistä otsikossaan päiväsankarin elämänuraa: *Sotilas, valtiomies, tiedemies ja lasten ystävä*. Oman tunnetun mausteensa itse merkkipäivään toi myös valtakunnankansleri **Adolf Hitlerin** yllätysvierailu.

Mannerheimin vajaan kahden vuoden mittainen presidenttiys vuosina 1944–1946 ei ehtinyt tuoda mukanaan merkittävää aikalaiskirjallisuutta. Suomen tasavallan kuudes presidentti on huomioitu toki myöhemmin lukuisissa Suomen presidenttejä käsittelevissä teoksissa ja sarjoissa. Viimeisinä vuosinaan Mannerheim vietti aikaa muun muassa Sveitsissä, jonne hän kut-

”

Presidenttiys vuosina 1944–1946 ei ehtinyt tuoda mukanaan merkittävää aikalaiskirjallisuutta.

sui Sotatieteellisen keskuskirjaston perustajan ja ensimmäisen johtajan Emerik Olsonin avustamaan muistelmiensa kirjoittamisessa.

Marsalkka jälkipolvien kuvaamana

Marsalkan kuolema vuonna 1951 muodostaa seuraavan kirjallisuusnosteen. Tällöin julkaisiin niin muiden tekemiä elämäkertoja kuin marsalkan omat muistelmatkin. Kirjallisuuden yleiskuva oli luonnollisesti erittäin kunnioittava. 1950-luvun lopulta lähtien kirjallisuudessa alkoi hiljalleen esiintyä myös sanamuotoja ja näkökulmia, joita ei ollut aiemmin nähty, kuten *Marski ja hänen hovinsa*, *Mummoni ja Mannerheim* sekä *Mannerheim tavallisena ihmisenä*.

1990-luvulta eteenpäin kirjallisen henkilökuvan monipuolistuminen vain jatkui: *Suurriistan metsästäjä*, *Kaskuja ja anekdootteja Suomen marsalkasta*, *Louhisaaren lapset*, *Marsalkan koti*, *Marskin ryyppy* ja niin edelleen.

Vuonna 2006 Mannerheimista julkaistiin tiettävästi ensimmäinen oma sarjakuva-albumikin nimellä *Mannerheim ja ihmisyyttäjätkeri*. Perinteisessäkin kaunokirjallisuudessa Mannerheim on luonnollisesti esiintynyt vuosikymmenien aikana myös lukuisia kertoja.

Tuoreimpia ja keskustelua herättäneitä Mannerheim-tulkintoja ovat teoksillaan esittäneet muun muassa historioitsijat **Martti Turtola** ja Teemu Keskisarja. Kuluvana vuonna Mannerheimin syntymän 150-vuotisjuhlavuoden kunniaksi kirjallisuutta julkaistaan jälleen paljon niin marsalkasta itsestään, niin adjutanttien kuin ruotsalaisten näkökulmasta, kuin myös muun muassa aiemmin mainittuun Hitlerin vuoden 1942 syntymäpäivävierailuun liittyen.

Suomen marsalkka Mannerheimin Suomen itsenäisyyden mittainen kirjallisuushistoria on kulkenut varsin loogista reittiä: yhdenlaisin painotuksin marsalkan eläessä, toisenlaisin painotuksin hänen kuoltuaan. Syntymästä on jo 150 vuotta ja poismenostakin lähes ihmisikä, mutta kirjallisuutta, artikkeleita, dokumentteja, elokuvia ja taideteoksia syntyy edelleen, ja syntyyne vielä pitkään. 150-vuotiaan Marsalkka Mannerheimin tarina on myös keskeinen osa satavuotiaan Suomen tarinaa. ■

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastossa on erityinen sadoista teoksista koostuva Mannerheim-kokoelma, joka sisältää kirjallisuutta marsalkasta monipuolisesti aikalaisajoista aina tähän päivään. Teokset ovat lainattavissa normaalisti. Kattavampi kuva Mannerheim-kirjallisuudesta on saatavissa myös muun muassa **Henrik Meinanderin** vuonna 1996 toimittamasta Mannerheim-bibliografiasta.

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto on avoinna läpi kesän. Heinäkuussa kirjasto palvelee supistetummin, muutoin tavanomaisin aukioloajoin. Katso tarkemmat lisätiedot kirjaston sivuilta mpkk.fi/kirjasto.

TEKSTI: Juha Mäkinen KUVAT: Markus Suuronen

Tuumauksesta toimintakykyyn

Todellinen toimintakyky turvallisuustoiminnan perustana

Upseeri on ryhdikäs toiminnan mies tai nainen, mutta mitä hän osaa ja miten toimintakykyinen hän on? Millainen toimintakyky heillä on omasta mielestään ja entä miltä osin nämä mielipiteet perustuvat testeihin ja muiden arviointien tuloksiin? Kuinka toimintakykyisiä kadettiupseerien ylipäätään pitää olla, kun puolustushaara-, aselaji- ja toimialakohtainen tehtäväkirjo laajenee entisestään?

Toimintakykyinen turvallisuustoimija

Puolustusvoimissa ja puolustushallinnossa on puolustusvoimauudistuksen myötä tehty toimintakykykäännettä. Alkuvaiheessa toimintakyvyn merkitys on heijastunut tehtyihin organisatiouudistuksiin, henkilöstön tehtäviin ja muun muassa pysyväsasiakirjoihin. Kokeilujen kautta

toimintakykykäännettä on viety muun muassa asevelvollisten koulutukseen ja syystäkin: muun muassa tuoreimmat reserviläistutkimusten tulokset kertovat verraten karua kertomaa toimintakykyisyydestä suhteessa sodan ajan tehtävien asettamiin vaatimuksiin.

Näkemykseni mukaan Puolustusvoimissa ollaan menossa kohti toimintakyvyn kokonaisvaltaisempaa ymmärtämistä, testaamista ja arvioimista sekä tavoitteellisempaa kehittämistä. Toimintakyky on mielenkiintoinen ”osiensa summa”, jonka kaikkia osa-alueita voidaan testata, arvioida ja vähintään jossain määrin kehittääkin. Luonnollisesti työuran ja eliniän näkökulmasta toimintakykyisyyttä tarkasteltaessa mahdollisuudet ja tarpeet toimintakyvyn osa-alueiden ja tämän kokonaisuuden kehittämiseksi muuntuvat, mutta minkään osa-alueen merkitys ei elämän myötä nollaudu.

Perinteisesti Puolustusvoimat on ollut verra-

ten kehittynyt henkilöstönsä testaamisessa, eikä vähiten rekrytointivaiheessa. Myöhemmän työuran myötä henkilöstölle tulee kertaavasti tutuksi etenkin erilaiset fyysisen ja osin jopa psyykkisen toimintakyvyn testausmenetelmät. Mutta miten systemaattisesti on pyritty toimintakyvyn kehittymiseen tutkinto-opiskelujen aikana ja entä missä määrin työssäoppimisen keinoin? Missä määrin työntekijät, päälliköt sekä komentajat ovat tulosvastuullisia omasta ja missä määrin alaistensa toimintakyvystä sekä sen ylläpidosta ja kehittämisestä?

Toimintakyky on kansalaisvelvollisuus

Erilaiset toimintaympäristöt ja toiminnot, joissa kadettiupseeri töitään tekee, asettavat erilaisia reunaehtoja toimintakykyisyydelle ja sen kehittämiselle. Toisaalta ajattomana viisautena säilyy asetelma, jonka mukaisesti kadettiupseerin tulisi

”

Toimintakyky on mielenkiintoinen ”osiensa summa”.

olla, työskenteli hän sitten missä puolustushaara- ja aselajissa tahansa, esimerkiksi toimintakykyinen, muttei vain fyysisiltä ominaisuuksiltaan.

”Ulkoisen turvallisuuden toimijana” kadettiupseerilla on varmasti toimintakyvyltään kerrottavaa, ei vähiten ”sisäisen turvallisuuden toimijoille” eli esimerkiksi poliiseille, pelustusalan henkilöstölle ja vaikkapa Rajavartiolaitoksen upseereille. Tarvitaanhan puolustuskykyisen Suomen turvaajiksi mahdollisimman toimintakykyisiä kokonaisturvallisuuden toimijoita ja suorituskkyisiä joukkoja; ja joukoilla en tar-koita yksinomaan Puolustusvoimien sodan ajan joukkoja. Toisaalta en myöskään väheksyisi kaikkien kansalaisten toimintakyvyn merkitystä.

Myös maailmalla Suomi pyrkii kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan keinoin muun muassa inhimillisen turvallisuuden edellyttämiin monikansallisiin tavoitteisiin. Luonnollisesti näissä tehtävissä, niin sotilaallisessa kuin siviilikriisinhallinnassakin, tarvitaan mahdollisimman toimintakykyisiä toimijoita. Nämä lähtökohdat ymmärrettyämme muun muassa me suomalaiset voimme olla jatkossakin hyvinvoivia ja toimintakykyisiä esimerkkejä myös niiden hajonneiden valtioiden ihmisten parissa, jotka eivät välttämättä pysty pyrkimään samoihin toimintakyvylisiin tavoitteisiin inhimillisen kärsimyksen vallitessa. ■

Uudistuva museo

TEKSTI: Lauri Haavisto KUVAT: Riitta Blomgren

Sotamuseo avaa uudet näyttelyt Suomenlinnassa vuonna 2018 Puolustusvoimien 100-vuotisjuhlallisuuksien kunniaksi. Nyt nähtävää on Sotamuseon Maneesissa, eikä sovi unohtaa aina mielenkiintoista sukellusvene Vesikko.

Sotamuseon Maneesi on suuri punatiilira-kennus, joka sijaitsee Isolla Mustasaarel-la ennen Suomenlinnan keskustaa olevan tienristeyksen kohdalla. Se pitää sisällään noin 600 neliometriä näyttelytilaa. Vuonna 2018 saadaan näyttelykäyttöön myös viereinen Kuntomaneesi, joka kasvattaa näyttelytiloja 600 neliöllä. Samalla Sotamuseon näyttelyt saarella uudistetaan kattamaan Suomen sotahistorian vuodesta 1918 tähän päivään.

Suomenlinna houkutteli vuonna 2016 yli 1 000 000 matkalaista, joista Sotamuseon koh-teissa Maneesissa ja sukellusvene Vesikossa kävi yli 70 000.

Puolustusvoimien 100-vuotisjuhlaa kohti

Puolustusvoimien 100-vuotisjuhlavuotena So-tamuseon tavoitteena on tarjota kävijöille katsu-us Suomen käymiin sotiin ja Puolustusvoimien

rauhan ajan toimintaan. Tarjolla on kattaus niin klassikkoesineitä, kuten **Mauno Koiviston** pi-kakivääri ja **Lauri Törnin** mitalit, kuin uudem-paakin ja yleisölle ennennäkemätöntä esineistöä.

Esineet ja tekstit muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden, johon kävijän on helppo tutus-tua väsymättä. Myös elämyksellisyys on tärkeä osa näyttelyitä. Näyttelyiden tekstit ovat suo-meksi, ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi käännä-tetään lyhyemmät versiot venäjäksi, kiinaksi, ja-paniksi, ranskaksi, saksaksi, espanjaksi, italiaksi ja viroksi, joten yhä useammalla näyttelyvieraal-la on mahdollisuus ymmärtää näyttelyiden si-sältöä.

Kokoelmat näyttelyn perustana

Sotamuseon käytössä olleet tilat ovat kokeneet muutoksia viime vuosina, kun Liisankadun pe-rinteisestä rakennuksesta jouduttiin luopumaan sen huonon kunnon vuoksi. Samalla on jätet-

tu uusien tilojen etsimistä Sotamuseon näyttelyille. Käynnissä on myös kokoelmien inventointi, jossa käydään lävitse esineistön sijainti ja kunto ja kirjataan tiedot museon käyttämään Memoron-tietojärjestelmään. Inventointi parantaa paitsi itse museon myös suuren yleisön mahdollisuuksia käyttää esineistöä.

Sotamuseon, kuten muidenkin museoiden, tärkeimmät tehtävät ovat esineellisen perinnön säilyttäminen tuleville sukupolville ja sen esitleminen näyttelyissä. Näyttelyiden tekeminen vaatii sekä rahallisia resursseja että henkilökuntaa työtä tekemään. Rahaa tarvitaan näyttelyrakenteisiin, näyttelysuunnitteluun, näyttelytekniikkaan, esineistön konservoimiseen näyttelykuntoon sekä näyttelyesineistön siirtämiseen kokoelmatiloista Suomenlinnaan. Lähes koko Sotamuseon henkilökunta on sidottu näyttelyjen rakentamiseen syksyn 2017 ja kevään 2018 ajan.

Näyttelyjen uudistaminen vauhdissa

Sotamuseon vuonna 2018 avautuvia näyttelyitä tehdään tällä hetkellä kovaa vauhtia. Näyttelysuunnittelu ja käsikirjoituksen tekeminen – joihin sisältyvät esineistön ja kuvien valinta, tekstien laatiminen ja tuhat muuta yksityiskohtaa – ovat olleet käynnissä itse asiassa jo vuodesta 2016 lähtien. Näyttelyä tehdään tiiviissä yhteistyössä museon henkilökunnan kesken, ja tämän työn tulokset suuri yleisö näkee touku-kuussa 2018.

Vaikka uusia näyttelyitä onkin odotettavissa, kannattaa käydä kesällä tutustumassa myös nykyisiin näyttelyihin, sillä kaikkea Sotamuseon Maneesissa tällä hetkellä näytteillä olevaa esineistöä ei välttämättä näe enää ensi vuonna. Maneesista voi erityisesti suositella kokeilupistettä, jossa voi sovitella ylleen sotilaan univormuja sekä muuta varustusta eri aikakausilta. Lisäksi kannattaa katsastaa Viipurin linnan tornissa liehunut Suomen lippu, joka laskettiin alas kesä-

kuussa 1944 viimeisen kerran. Pääsymaksuun sisältyvät päivittaiset tietoiskut Maneesissa ja Vesikossa auttavat pääsemään sisään näyttelyihin.

Puolustusvoimien henkilökunta pääsee seurueineen ilmaiseksi Sotamuseon Maneesiin ja sukellusvene Vesikkoon henkilökorttia näyttämällä. Tätä mahdollisuutta ei kannata jättää väliin, sillä Sotamuseon näyttelyissä voi eläytyä Suomen sotahistoriaan todella ainutlaatuisen ja mielenkiintoisten esineistön välityksellä.

Tervetuloa tutustumaan Sotamuseon näyttelyihin! ■

”
Maneesista voi erityisesti suositella kokeilupistettä.

VIERAILE

Sotamuseon Maneesi

Avoinna päivittäin 31.10.2017 saakka klo 11.00–18.00

Sotamuseon sukellusvene Vesikko

Avoinna päivittäin 31.10.2017 saakka klo 11.00–18.00

Maneesilla järjestetään tietoiskuja päivittäin 31.10.2017 saakka klo 12.00 ja 16.00 suomeksi ja klo 12.30 ja 16.30 englanniksi. Sukellusvene Vesikolla 31.10.2017 saakka jatkuvat tietoiskut ovat klo 15.00 suomeksi ja 15.30 englanniksi. Pidemmät opastuskierrokset varataan erikseen.

Juhlapyhien ja erikoistapahtumien varalta kannattaa tarkistaa aukioloajat osoitteesta www.sotamuseo.fi, josta löytyvät myös kohteiden yhteystiedot.

POOLUSTISUALLINON
RAKENNUSLAITOS
HELSINGIN RAKENNUS
SANTALAMINA DIA 00580 HELSINKI

POYAKIRJA
20.03.1997

4(2)

Panasonic

AGFACHROME
PROFESSIONAL

Defensor Patriae 1 / 2017 55

VAPAA PÄÄSY!

*Suomi
Finland*
100

PUOLUSTUSVOIMIEN SUOMI 100 -KESÄKIERTUE 2017

4.6. Helsinki
7.6. Tampere
8.6. Hämeenlinna
9.6. Lahti
10.6. Mikkeli
14.6. Kuopio

15.6. Jyväskylä
16.6. Lappeenranta
10.8. Joensuu
11.8. Kouvola
17.8. Rovaniemi
18.8. Oulu*

19.8. Kajaani
23.8. Vaasa
25.8. Raasepori
26.8. Turku

**Puolustusvoimain
lippujuhlan päivän
valtakunnallinen
paraati Helsingissä
sunnuntaina
4.6.2017**

**Kalustoesittelyjä, toimintanäytöksiä ja
sotilassoittokuntien konsertti.
Paikkakuntaakohtaiset tapahtumatiedot
ja esiintyjät: puolustusvoimat.fi/100**

*vain konsertti

Puolustusvoimat

Försvarsmakten • The Finnish Defence Forces
puolustusvoimat.fi/100